

LIETUVIŲ
DIENOS

ARCHITEKTAS RIMAS E. MULOKAS SU ŽMONA RŪTA

LITHUANIAN DAYS
JANUARY 1989

1989 M. SAUSIO MĖN.

LIETUVIŲ DIENOS

LITHUANIAN DAYS

4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029

Telefonas: (213)664-2919

1989, Sausis Nr. 1 (391)

January, 1989 No. 1 (391)

Eina XXXIX metai Volume XXXIX

• •

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTO SU "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 M.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN," PUBLISHED 1946-49

Redaguoja

Valerija Baltušienė ir Redakcinė kolegija

Margis Matulionis, J.D.

Arūnas Barkus, M.S.

English Editorial Staff

Antanas F. Skirius

Leidėjas/Publisher

• •

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę. Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį

Use of material from "Lithuanian Days"

permissible only with indication of this source

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku

Subscription will be renewed automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.

Published monthly, except July and August

• •

"LITHUANIAN DAYS (ISSN : 0024-2950) is published monthly except July and August for \$20.00 per year by Anthony F. Skirius, Publisher, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029. Second-class postage paid at Los Angeles, California. POSTMASTER: Send address changes to LITHUANIAN DAYS, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029."

RATES/KAINOS

Single Copy/Atskiro nr. kaina.....\$ 2.00

Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 20.00

Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 35.00

Rates in Canadian Dollars/Kainos Kanadiškais doleriais

Yearly Subscription/Prenumerata metams..... 30.00

Honorary Subscription/Garbės prenumerata..... 50.00

FRONT COVER

RIMAS E. MULOKAS

gimė 1942 m. sausio 28 Vilniuje, Jadvygos (Sakalauskaitės) ir Jono Mulokų šeimoje. Motina — gailestinga sesuo, tėvas — lietuviams gerai žinomas architektas. Rimas ir tėvai paliko Lietuvą 1944 m., antrajai sovietų okupacijai artinantis, ir gyveno įvairiuose Austrijos ir Vokietijos miestuose. "Išvientintųjų" (Displaced People) stovyklose Rimas, dar vaikas, stebėjo savo tėvo daromas lietuviškas koplytėles, kryželius, modelius įvairiems lietuviško stiliaus paminklams. Tėvo klasės draugo, iš Rokiškio laikų, dabartinio vysk. A. Deksnio iškviesti 1949 m. atvyko į JAV valstybes, Čikagą, kur Rimas lankė pradžios mokyklą Marquette Parke, vėliau Šv. Ritos gimnaziją ir Illinois Technologijos institutą, kurį baigė 1965 m. su architektūros bakalauro laipsniu.

Rimas, paveldėjęs iš tėvo meilę visuomeniškumui ir viskam kas lietuviška, įsijungė ir aktyviai dirbo įvairiose lietuviškose organizacijose: ruošė parodas, organizavo šokių grupes, mokyklų vaidinimus, muges, kalėdinius vaidinimus, statydamas juos visur, kur tik kas prašė, kur tik kas norėjo susipažinti su lietuviška liaudies kultūra.

Jaunystėje Rimas priklausė: Skautams, Ateitininkams, "Žilvičio" tautinių šokių grupei (Cicero), Studentų Architektų korporacijai, Šeštadieninei mokyklai ir Korp! Neo-Lituania.

Rimas su žmona Rūta (Raulinaityte) į Kaliforniją atsikėlė 1972 m. ir tuojau pat abu įsijungė į lietuvišką veiklą. 1978 m. susilaukė ir tėvų, J. ir J. Mulokų, kurie palikę šaltą Čikagą galutinai apsigyveno Kalifornijoje.

Kartu su tėvu, architektu Jonu Muloku, įkūrė statybos firmą; pradžioje statė kooperatinius butus (condominiums) ir vienos šeimos namus Santa Monikoje ir Vakarinėje Los Angeles miesto dalyje. Tėvui mirus, Rimas tęsė pradėtą darbą, niekad nepamiršdamas tėvo iškiepytos meilės viskam kas lietuviška, kas tautiška. Statybos projektams plečiantis, pasikvietė Vincent Lentz partneriu, ir dar labiau išplėtė savo multi-milijoninės apyvartos įstaigą. Savo įmonėje turi nemažai ir lietuvių architektų.

Rimas, nežiūrint to, kad jo projektai atima daug daugiau laiko negu "normalus" darbas, randa laiko ir energijos įsijungti į lietuvišką veiklą ir savo gabumais visiems padėti. Daug padėjo ir padeda skautų stovyklavietei "Rambynas", jau du kartus statė menišką kioską Lietuvių Bendruomenės surengtose "Lietuvių Dienose" ir "užleidžia" savo "Lietuviškus Baltuosius Rūmus" (taip kaliforniečiai lietuviai vadina jo liuksusinius rūmus) įvairių organizacijų reikams.

Rimas visur ir visuomet su entuziazmu įsijungia ir dirba, garsina lietuvių vardą ne vien tik amerikiečių architektų-statybininkų tarpe, bet ir visur kitur, kur tik reikalinga parodyti

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Rimas E. Mulokas.....	2
Dieve, padėk, siekiant Lietuvos nepriklausomybės.....	3
<i>Bernardas Brazdžionis</i>	
Poezija iš naujos knygos "Po aukštaisiais skliautais".....	4
<i>Albinas Baranauskas</i>	
Visas gyvenimas knygoms.....	6
<i>Rūta K. Vidžiūnienė</i>	
Saulei patekėjus.....	8
<i>Vladas Rukša</i>	
Nauji šūkiai — seni metodai.....	10
<i>PLKOS Informacija</i>	
Lietuvių Katalikių veiklos 80 metų sukaktis.....	10
Pasaulinės pabaltiečių santalkos nutarimai.....	11
<i>Vaje</i>	
80 — brandus amžius.....	11
<i>Ginta T. Palubinskaitė</i>	
Išėivijos talka laisvės proveržiams Lietuvoje.....	12
Garbės prenumeratoriai.....	22

ENGLISH SECTION

<i>Valerija Baltušienė</i>	
Lithuanian Architect.....	13
<i>Albert Cizauskas</i>	
Out of the past.....	18
Lithuanian Reform Movement "Sąjūdis" Issues Congratulatory Letter to Estonia and Adopts Resolution on its Goals.....	21

— BACK COVER —

Condominium project by Mulokas — Lentz, in West Los Angeles, 1986. *Kooperatyviniai butai statyti ir projektuoti Mulokas — Lentz kompanijos, Vakarinėje Los Angeles dalyje.*

30 Unit apartment bldg. by Mulokas — Lentz, Van Nuys, 1986. *30 butų pastatas, Mulokas — Lentz projektas, Van Nuys, CA 1986.*

.....

lietuviškąjį meną, pvz. JAV valstybės minint 200 metų sukaktį, California Museum of Science and Industry, meniškai suruošė lietuvišką parodą, kurią aplankė beveik 3/4 Los Angeles miesto gyventojų.

Rimas ir Rūta Mulokai augina tris dukras: Undinę (19 m. studentė U of C Irvine), Rimą (15 m. Chaminade College Prep.) ir Aušrą (9 m.). Pirmosios dvi baigusios lietuvišką šeštadieninę mokyklą, Aušra dar tebelanko. Visos puikiai kalba lietuviškai. Rimas, norėtu testuoti architektų profesiją šeimoje, tikisi, kad nors viena iš jų bus architektė.

Lietuvos dvasinių ganytojų kalėdiniame sveikinime, kuri pasirašė Lietuvos kardinolas, vyskupai ir valdytojai, tarp kitko, yra sakoma: "... mūsų tėvynėje yra pakilusi gaivi dvasinio ir tautinio atsinaujinimo banga. Mūsų Tauta šviesių protų vadovaujama užsimojo pabusti iš baimės ir stagnacijos, pasirižo prikelti garbiną praeitį, gražinti kalbą, atstatyti istorinius paminklus, gelbėti mūsų gamtą, o ypač išgydyti sužalotas sąžines ir parodyti Bažnyčios bei religijos reikšmę tautos dvasiai, jos moralei".

Šimtatūkstantinės minios Vilniuje, tūkstančiai džiugiai nusiteikusių žmonių Kaune ir kituose Lietuvos miestuose, pritariančių sąjūdžio mintims, šūkiams, kalboms ir veiklai įrodė, kad ne visų "tautinė sąžinė" sužalota, kad "tautinė sąmonė" gyva.

Viešai ir garsiai skelbti žmogaus (lietuvio) teisių paneigimo ir pamynimo faktai. Šimtatūkstantinės žmonių minios savanoriškai susirinkusios Gedimino kalno papėdėje, rankose plevesuojant Lietuvos valstybinėms vėliavėlėms, su džiaugsmo ašaromis akyse, stebėjo kaip bokšte kyla ta pati Lietuvos trispalvė.

Lietuvių kalba, visur viešam gyvenime beužgožiama rusiškosios, paskelbta Lietuvos valstybine kalba. Grižo Vytis ir Gedimino stulpai — tautiniai pasididžiavimo ženklai. Tikintiesiems gražinta Vilniaus katedra. Drąsiai kalbama ir rašoma apie nekaltai ištremtuosius į Sibirą ir kalėjimus, o nukentėjusieji reabilituojami. Karo pabėgėliai į Vakarus, gyvenantieji Amerikoje, Kanadoje ir kt., nebeplūstami, nebeniekinami, kaip "tautos atplaišos", o vadinami "Stalino aukomis". Visai kitomis nuotaikomis dvelia kultūrinis gyvenimas, kitaip žvelgiama į "Aušrą" ir į "Varpą", kurio ikūrėjas ir "skambintojas" Vincas Kudirka, vėl giedamo Lietuvos himno autorius, plačiausiai minimas visame krašte ir spaudos puslapiuose.

A Petition for Lithuanian Independence

Whereas, Lithuania was for ages an independent State, whose inhabitants, a distinct ethnic group, have never renounced their right to independence;

Whereas, the establishment of an independent Lithuanian State would add materially to the future peace of the world;

We, the undersigned, ask for the people of Lithuania those rights of self-determination that are the declared war aims of the United States, and which have been granted to the oppressed peoples of other countries.

We respectfully request the PRESIDENT OF THE UNITED STATES and the SECRETARY OF STATE to extend to the Lithuanian Government formal recognition, based not only on these grounds of justice, but that through this, they may the better be able to withstand the attempts of the present regime of Russia or any other alien government to impose a foreign rule upon them.

NAME	ADDRESS
Anton Obzewski	3251 S. Halsted St.
M. M. Tackus, M.D.	1411 So. 50th Ave, Cicero, Ill.
Mrs. Katherine Tackus	1411 So. 50th Ave Cicero Ill.
Rev. Alex. Skrypta	4557 So. Hood St.
Ignatas K. Sasalas	2334 S. Oakley Ave
Leonardas Simaitis	222 So. 9th St., Brooklyn, N.Y.
Rev. Dr. Almerius	717 W. 18th St., Chicago, Ill.
Rev. A. J. Baroka	2745 W. 44th St. Chicago
Rev. F. K. ...	Detroit, Mich.
Antanas ...	94 Hull Ave, Maspeth, N.Y.
Jugus J. ...	3631 Wallace St
Dr. A. J. Zimontas	6806 Cornell Ave.
Dr. A. J. ...	3112 S. Halsted Chicago, Ill.
Dr. A. J. ...	3310 So. Halsted Chicago, Ill.
Joseph Elias	10540 Longwood Drive

1544

kuriame bus daug sunkių žingsnių ir, kad šiame kelyje darniai žengtume, kad mūsų pastangų niekas nesuskaldytų — mums visiems, (Lietuvoje ir išeivijoje — LD) siekiantiems atgimimo, turi vadovauti meilė (Dievo, tautos, žmogaus — LD), kuri yra vieni-janti ir gyvenimą kurianti jėga".

Dieve, padėk tėvynėje kovojantiems nepabūgti naujų represijų, ištvirti, nepavargti garbingoje tautos gyvybės ir laisvės kovoje, o mums, išeivijoje, sekti jų veiklą, mums prieinamomis priemonėmis paremti jų darbus ir žygius iki galutinio laimėjimo.

Dieve, padėk, siekiant Lietuvos nepriklausomybės

Lietuvos atgimimo sąjūdis, kurio priekyje stovi mokslininkai, akademikai, rašytojai, ne vien bepartyviai, bet ir kai kurie sąžiningesnieji partijos nariai, neparsidavę Maskvai, energingai vadovauja visai pakilusiai tautai.

Lietuvos aukščiausios tarybai nepasekus estų pavyzdžiu — reikalauti visiškos nepriklausomybės, lapkr. 20 d. posėdyje paskelbė pareiškimą, išreiškiantį "moralinę Lietuvos nepriklausomybę". (Tekstas spausdinamas atskirai).

Sunku pramatyti, kur nukryps ir kur nuves žygius naujųjų metų įvykiai, kontroliuojami iš Maskvos, kuri jau ima į nagus armėnus.

Lietuvos ganytojų kalėdinio sveikinimo žodžiais, priekyje dar "labai ilgas kelias,

MORALINĖS NEPRIKLAUSOMYBĖS PAREIŠKIMAS

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdis skelbia moralinę Lietuvos nepriklausomybę. Mes tvirtiname, kad jokia politinė situacija negali suvaržyti Lietuvos laisvos valios kaip aukščiausios jos teisės. Tik Lietuva gali priimti ir vykdyti savo įstatymus. Kol šis principas netaps teisine norma, jis turi būti kiekvieno asmeninė nuostata.

Šiems principams ginti Sąjūdis įsteigė savo garbės teismą. Remdamasis konstitucijos deklaruojamu Lietuvos valstybiniu suverenitetu, garbės teismas skelbia antikonstituciniais visus tuos įstatymus ir veiksmus, šį suverenitetą pažeidžiančius.

Priimta Sąjūdžio seime tarybos išplėstame posėdyje, 1988.IX.20. Vilniuje.

Posėdžio pirmininkas
Kazimieras Antanavičius

(LIC pastaba: Už moralinės nepriklausomybės pareiškimą balsavo 135; 1 prieš; 4 susilaukė)

Bernardas Brazdžionis

Iš spausdinamos naujos knygos (kurią leidžia "Lietuvių Dienos") "Po aukštaisiais skliautais".

Iliustracijos — P. Jurkaus.

BURTININKAS

*O Viešpatie, argi ne tu
tuos kedrus auginai,
Ne iš tavų gelmių
šaltiniai semia srovę jauną,
Argi ne tavo galvą puošia kloniai ir kalnai,
Ne tu mūs sodus puošia flora irgi fauna?*

*Argi ne tu
sausus palaistai vynuogynus,
Argi ne tu lakštingalą giedot išmokei?
Argi ne tavo išmintį
regiu žvaigždynuos,
Ar vasaros džiaugsme
girdžiu ne tavo juoką?*

*Argi ne tu lelijoj rytą gyveni,
Argi ne tu jos žiedą tamsią naktį saugai?
Argi ne tu kaip burtininkas sėdamas eini, —
Ir mūsų mažos dienos amžių metais auga?*

*O, Viešpatie, argi ne tu jaunystę dovanojai
Ir potvynius,
kad eitų upės iš krantų?
Danguj atėmęs rojų, žemėje sukūrei rojų —
Argi ne tu?*

DVI IRONIJO

1. Išaugame

*Vos gimę pačią pirmąją sekundę
Mes protestuojam prieš pasaulį šį riksmu.
Mes protestuojame prieš dieną susigundę
Pradingusios nakties naktingumu.*

*Ir greitai greit pirmuosius vystyklus išaugam,
Nė vieno žemės žodžio nesuprasdami,
Blyksniu susižavėję, tiesiam ranką naugėm,
Ir klykiam lempos nepasiekdami.*

*Po to — po to iš krikšto marškinėlių
Išaugam, braidom pomėgius tirštus
Ir pasiklydę tarp miglų ir tarp šešėlių
I saulę tiesiam purvinus pirštus.*

*Po rudenio dangum pavožę balsą kimų,
Mes einam savojo likimo pakraščiu pačiu,
Išaugam iš lemties lemtų likimų,
Išaugam iš tėvų senų vilčių.*

*Išaugame, į ką įaugome, iš visko —
Kaip šventasai Pranciškus kadagy —
Pavargę nusekam šešėlį savo blyškų, —
Nuogi kaip užgimėm, taip mirštame nuogi!*

2. Apverkiame

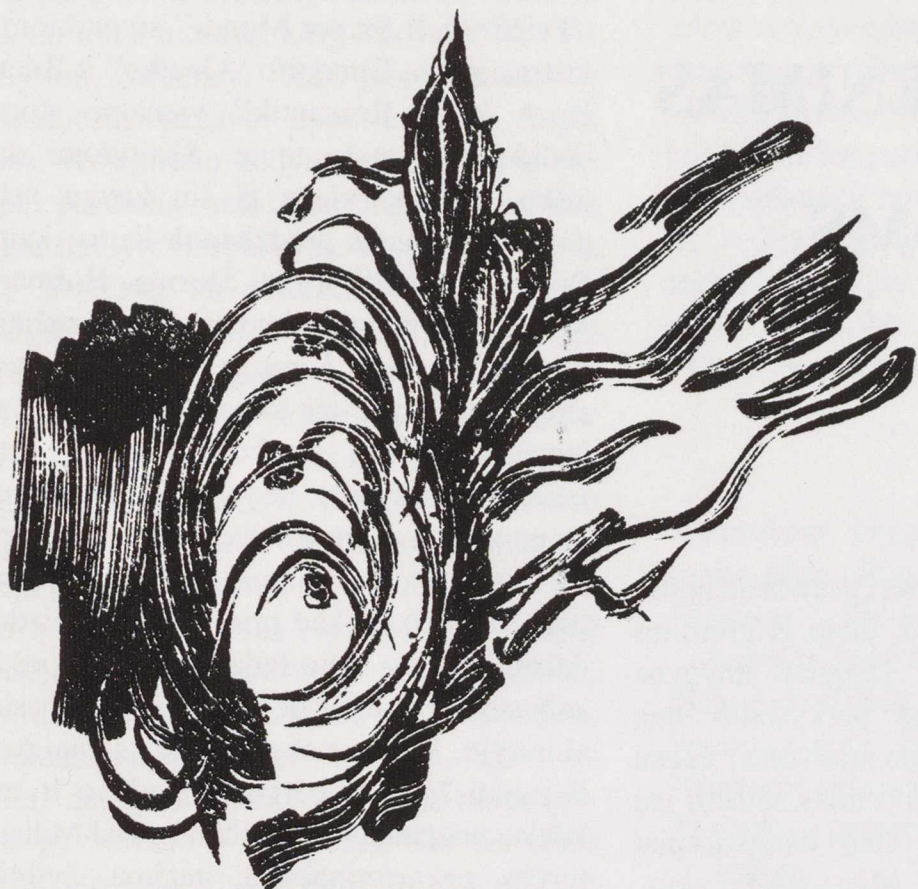
*Gailiai apverkiame mes, gailiai apraudam
Seniai sumintas pokylių gėles,
O mūsų ašaros — velniam į naudą, —
Kurių mes priverkėm ašaruves gilią.*

*Iš ryto gailimės grįžę anksti iš balių,
Kosmetikai neskyrę pinigų stambaus,
Per dieną vaikštome iš itūžio išbalę,
Likimas, tikim, mus už tai nubaus...*

*Gailiai apraudam mes, gailiai apverkiame,
Kad pinga pinigais, kad brangsta kvėpalai,
Ko reikia — derame, o ko nereikia — perkam,
Ir ko neturim — duodame mielai.*

*Ir vietoj pieno mes girkšnojam alų,
Ir duoną mėtome sotiems šunims,
Ir keliam šiaudus vietoj idealų,
Kol jie liepsnot ir deginti mus ims!..*

*Ir, kai širdis ugniakuriui išblėsus,
Jau paskutine žiežirba sudegs,
Palinkę palmės tarp savęs kalbėsės,
Lyg mums bylodamos: Pax tecum... pax...*

VIETOJE TOSTO

Gimtadienio rubajatai

*Gana dažnai suspaudžia rūpestis mane:
Nėra balanso žemėje tarp gera ir tarp ne.
O jeigu atsirastų, kažin ar pastebėčiau,
Kažin, ar pasikeistų pasaulis, nežinia.*

*Tokie keisti jau esam, žmonės, padarai:
Nežinom ateities. Ar bloga? Ne, gerai!
Žinodamas ne viens atsižadėtum visko,
Ką vakar pažadėjai, ką šiandien padarai.*

*Nepyk, Omar Kajamai, kad į šiuos lakštus,
Pasekdamas tavim, rašau rubajatus,
Tačiau gi vyno vietoj aš geriu šampaną
Ne pirmus ir gal ne paskutinius metus.*

*Prie vyno tau pridėt reikėjo ir jaunų
Mergaičių, pasikakinu ašai tik šampanu.
Iš tavo (neblaivaus) ir iš (blaiviausio!) mano
(Numirus) sielos indo liks tiks sauja pelenų.*

*Po metų, po kitų kiti kitaip gyvens,
Žole apžels paminklai jų granito ar akmens,
O tau, poete, tiek tebus iš to paguodos,
Kad laikas bėgs upe šampano, ne vandens!..*

*Todėl skaidraus šampano taure aš keliu
Už gimusius vasary ir žiemos gėlių
Po puokštę dovanojau Dolce Vistoj skintą
Ir perjuostą poezijos ir meilės spindulių.*

*Jei visa žydėtų, jei visa kvėpėtų,
Ir vynas, ir žemė, ir dangūs aukštieji,
Nereiktų svajotojų, ergo, poetų,
Kurie kaip amforos, tuščiai ištuštėja.*

*Ir jeigu nebūtų upelio, kurs bėga
Per gimtąją žalią senolių sodybą,
Kuris kaip gyvenimo alfa-omega,
Tarytum sidabras iš sutemų žiba,*

*Jei kregždžių nebūtų, lengvų kaip raketų,
Dienų kibernetikoj žvalios kur nardo,
Jauni išradėjai, išrast jas reiktų,
Tarytumei lietu meteoritų mansardoj...*

Jeigu

*gegužyje — vyšniom, baltaisiais sapnais jei nesnigtų
žiemom.*

*jei rudenį — derlium, o vasarą saule nelytų,
Po gimto pašelmenio gegnėm žemom
Kad Rūpintojėliai, lyg viltys dievotos, skurdžiai nepelytų, —*

*Reiktų kitų archyvarų, kitų astronomų,
kurie išliūrėtų nematomą žvaigždę mažiausią
Visatos palatoj, ar Vilniaus senoj bibliotekoj
tarp miesto archyvinių tomų
Kaip laimę pergamento lapuos palieta, va,
pavyzdžiui, Lietuvą, —
lobiais (ne grobiais!) gyvą ir gausią!*

*Kad visa žydėtų, kad visa kvėpėtų,
Nereikia botanikų, reikia poetų.*

Meškinių lygumos, nors molėtos ir nelengvai įiriamos, pasižymi derlingumu — itin gerai uždera kviečiai ir klesti dobilai. Pastarųjų Miliauskas daug palikdavo sėklai. Skaitytojas dar atsimena, kaip rinkoje paieškomi būdavo šie kone dulkės smulkumo grūdėliai ir kokius gerus už juos davė pinigų. Mano tėtė veždavo parduoti Prūsosna — sakyta, vartodavę dažų gamybai. Tačiau dar niekad nemačiau tokios prikultos ir pripaisytos krūvos, kaip Miliausko, kai pastarasis, netverdamas pasididžiavimu, žiemą per šalčius mane nusivedė klotiman parodyti. Čia pat patariau vežti į Prūsus ir jam. Eitkūnuose mokėdavo kone dvigubai. Miliauskas, pats seniai svajojęs užsienyje šį tą išgyti, panūdo, bet, dar niekad ten nebuves ir nemokėdamas daugiau, kaip du, tris žodžius vokiškai, paprašė mano pagalbos. Sutikau. Tik turėjome palaukti Velykų atostogų, nes tai visos dienos kelionė.

Išvykome Didįjį antradienį, labai anksti, dar prie mėnulio. Dešimt prieš devynias jau buvome Vokietijoje. Niekas mūsų netikrino, tiktai Grenzpolizei sargybinis pasiteiravo, be nevežame parduoti šviežiai skersto mėsos (geschlachtetes Fleisch); į grįžtančius nekreipė dėmesio niekas. Aš, Eitkūnuose jau kelintą ar kelioliktą kartą, ganėtinai žinojau pagrindines gatves; reikalus atlikome dar gerokai prieš pietus.

— Dabar einam kur išgert po alų, — su pasitenkinimu pakvietė Miliauskas.

— Kažin, ar rasim atdara? — paabejojau. — Didžioji savaitė, evangelikai labai švenčia.

— Gerai, tai pavalgysim vežime, gospadinė idėjo visą krepšį.

Kaip tik žingsniavome pro “Russischer Hof” ir pro Lindemano knygyną, prie kurio vitrinose ne kartą sustodavau dar tais laikais, kai joje išstatytų knygų pavadinimai man buvo paslaptis. Grožėdavausi spalvotais aplankais ir auksuotais viršeliais, mėgindamas spėlioti, apie kokius nuostabius dalykus jose rašoma. Bet dabar, baigusiam mokytojų seminariją su vokiečių kalba ir galinčiam šia bet ką paskaityti, mano dėmesys buvo jau kitokio pobūdžio. Pasijutau kaip jaunuolis, kuriam pirmą kartą galvon ateina mintis apie piršlybas.

— Žinai, ką? Tu eik į vežimą valgyt, o aš dar užėisiu šičia. Pavalgysiu paskui, važiuojant.

Žingsnis per Lindemano slenkstį mane atvedė ten, kur esu dabar. Kai už nugaros pačios savaime užsidarė durys, dar nežinojau, kad tai visam laikui užsitrenkia mano kalėjimas. Skaitymo kalėjimas, “the Reading Goal”. Kai po daugelio metų pirmą kartą susidūriau su Oscar Wilde “The Ballad of Reading Goal” pavadinimu, aš, dar nesuprasdamas, kad tai tikrinis daiktavardis, kad turima galvoje Rydingo kalėjimas, jį supratau kaip tik aukščiau minėtąją prasme. Atrodė visai natūralu, kad šis estetas būtų toks, kaip aš, knygos vergas ir sėdėtų tame pačiame “kalėjime”.

Lindemanas, senyvas prūselis (kaip vėliau sužinojau, su žymia olandiško kraujo

VISAS GYVENIMAS

KNYGOMS

Albinas Baranauskas

priemaiša) su paskutinį kaizerį primenančių ūsų šepečiu ir dvišaku smakru, atėjo iš gretimos patalpos manęs pasitikti. Daugiau knygyne nebuvo nieko. Atitvertas prekystalio nuo lentynų, žvilgsniu perbėgau spalvotas, auksu lašančias nugarėles. Didžioji dalis autorių jau buvo girdėti — beveik vien daugiatomiais vokiečių klasikų rinkiniai. Man apraibo akys, pradėjo suktis galva.

— Was kriegt der Herr? — švelniai pasiteiravo knygininkas, iš pirmo žvilgsnio pažinęs užsienietį.

Dar nežinojau, ar man iš viso įmanoma ką nors “kriegen” iš čia sukauptų turtų.

— Nehmen Sie litauisches Geld? — nedrąsiai pasiteiravau.

— Doch, doch, — suskubo nuraminti senis.

Nenuvokiau, kad tais laikais Prūsiose mūsų litas laikyta didelėje pagarboje. Gailėjausi nepaprašęs Miliauską paskolos — kišenėje su savimi teturėjau saujelę smulkių. Išsiėmęs patikrinau: buvo keletas ir sidabrinų. Tai regėdamas Lindemanas man pamojo įeiti į gretimą kambarį. Čia, nedažyto medžio lentynose, ant stalo, ant palangės ir net stačiai ant grindų, visur voliojosi rietuvės pavartotų knygų, senų ir naujų, švarių ir sudėvėtų, su pirmajame puslapyje pieštuku įrašytomis kainomis. Nesusipažinusiam su vokiška valiuta, šios man nieko nepasakė. Pradėjau vartyti, žiūrinėti ir knistis, dar pats nežinodamas, ko ieškau, tokios knygų gausybės apsvaigintas, beveik nustojęs nuovokos, tik jausdamas, kad iš godumo virpa pirštai. Buvau it vaikas pirmą kartą likęs vienas su savo mylimąja, negalįs tarti žodžio iš susijaudinimo. Laikas ėmė tekėti nepaprastu greitumu. Kai paskui grįžau prie vežimo, Miliauską radau ne tik pavalgiusį, bet ir prisnūdusį, sušalusį, pabudusį ir jau nerimaujantį.

Mane iš sapno tikrovėn sugrąžino tik mintis, kad už su savimi turimus pinigų tikrai neįpirksiu tokios stirtos, kokią buvau susikroves ant palangės. Prablauvytas, jau skubėdamas, greitomis atsirinkau keturias, vien išmėginti pažymėtoms kainoms. Sumokėjau taip nedaug, kad būčiau dar galėjęs nupirkti antra tiek, bet jau nedrįsau eiti atgal — tiesą pasakius, nebebuvo nė laiko.

Dar ir dabar atsimenu visų keturių autorių bei pavadinimus. Buvo Bertramo “Nietzsche, Versuch einer Mythologie”, Kantoravičiaus “Friedrich II Stupor Mundi” su puikiais iliustracijomis, Gundolfo “Goethe” ir Rikardos Huch “Die Romantik” viename storame, nedidelio formato tome. Skaitytojui darosi aišku, kad nė viena iš šių knygų nebuvo parašyta tokiems pradžiamoksliams, kaip aš. Būčiau turėjęs išsirinkti Štormą, Hofmaną ar Majerį. Bet galiu pasididžiuoti, kad sąžiningai perskaičiau visas keturias. Ar daug ir ar teisingai supratau, tai kitas klausimas. Tačiau lengvesnės būtų nusibodę. Šios gi atrodė jaudinanti paslaptis, neplyginant paaugančiam jaunuoliui moters kūnas. Tai, ką istengiau pamatyti pro svetimos kalbos, neįprastos galvosenos ir niekad prieš tai neišsivaizduotų, dažnai miglotų idėjų šydą, spindėjo prieš akis, kaip auksinis saulėlydžio rėžis iš po debesų toli akiratyje. Važiuojant namo, negalėjau paleisti iš rankų špagatų perrišto pundelio ir taip jį laikiau prispaudęs prie krūtinės, kad Miliauskas turėjo pakartotinai su įtarimu žvilgčioti, spėliodamas, kokias tai būsiu išsigijęs brangenybes, tik nedrįsdamas klausti. Aš iš savo pusės dažnai reikalavau paraginti arklius, kad tik greičiau būtume namuose, kad tik galėčiau išvynioti, degdamas, kaip jaunavedys, nekantrumu.

Kelionės į Eitkūnus pas Lindemaną paskui turėjo kartotis su vis dažnėjančiu reguliarumu. Dar tą pačią vasarą, viešėdamasis tėviškėje per atostogas, prikalbinau tėtę važiuoti į Prūsus. Ši kartą knygyne praleidau visą pusdienį ir grįžau su nemaža kartonine dėže grobio. Paskui kasmet padarydavau mažiausiai tris “reizus”, kiekvieną kartą iš anksto pradėdamas laukti, svajoti ir mėgindamas išsivaizduoti, kokias užtiksiu idomybes. Tėvams išmirus, kai atostogas leisdavau Meškiniuose, išigijau dviratį ir, nuvykęs tėviškėn keletą dienų pasiviešėti, kiekvieną sykį iš ten paspausdavau į Eitkūnus. Miliauskas sukėlė mano kambaryje lentynas per vieną ištisą sieną, kurias septyniolikos metų bėgyje taip pripildžiau, jog ėmė nebeatlikti vietos. Mano alga, teišskiriant paskolas Miliauskui ir vieną kitą drabužį, vis suėjo į šią biblioteką, apie kurios likimą pokaryje niekad taip ir nepavyko sužinoti. Bus palaipsniui, tomas po tomo, išrūkusi per kieno nors kamina arba pavirtusi kiaulių tvarte mėšlu. Nes kokios gi kitokios naudos ji begalėjo atnešti “darbo liaudžiai”?

“Reizai” nutrūko tik rusams uždarius sieną. Lindemanas jau buvo tapęs karšinčiumi: sulinkęs, nuplikęs, kalbėjo kaskart labiau žvergždžiančiu nuo cigarų balsu ir beveik visai nuskuto savo kaizerinius ūsus, tepalikdmas po nosimi adolfišką “bitę”. Bet toliau už ją Adolfu nepasekė, liko padorus prūselis ir, mane jau gerai pažindamas, beveik kiekvieną sykį, jei daugiau nieko nebūdavo knygyne, iš buto po skvernu atnešdavo kokią nors uždraustą staigmeną: Heine, Hese, Tomą Maną arba

Steponą Cvaigą. Angliškas knygas Tauchnico serijinėse laidose pardavinėjo neslėpdamas. Mane jau pačioje pradžioje sudomino vokiški vertimai tokių autorių, kaip Thornton Wilder ir Lytton Strachey. Kai juos užtikau ir originaluose, pagavo ūpas mokytis anglų kalbos. Nusipirkau žodyną, gramatiką ir net knygu; per kelis metus taip prasilavinau, kad galėjau skaityti visai laisvai. Vokietijoje pirmą kartą susidūręs su amerikiečiais, be vargo supratau, ką jie sako, tik dar nesugebėjau angliškai atsakinėti pats.

Visą nuo darbo mokykloje atliekanti laiką ir kiekvienas atostogas ištiesai praleisdavau prie knygu. Neturėjau kada nė pakeliauti, iš arčiau susipažinti su gimtuoju kraštu; atsiskyrčiau taip ir nepamatęs nė Kauno, nė Vilniaus. Karjera nesirūpinau — visus septyniolika metų išsėdėjau tuose pačiuose Meškiniuose. Neįsirašiau jokion partijon, organizacijon, sąjungon, draugijon ar brolijon. Išskyrus dviratį, neįsigijau jokio turto, net nė radijo. Visas gyvenimas — knygoms. Tačiau kokia buvo mano skaitymo prasmė ar tikslas? Į šį klausimą negalėjau atsakyti nė dabar. Anais laikais jis paprasčiausiai niekad neateidavo į galvą. Nebuvo nieko panašaus į kokias nors sistematiškas studijas. Nedariau karjeros, tad nesiečiau nė išsilavinimo. Troškimo žinoti niekad nejaučiau — suprasdavau jau tada, kad žinojimas nebūtinai daro laimingą. Skaičiau ne dėl pramogos — populiarioji literatūra manęs netraukdavo. Bet ir ne dėl estetinio pasigėrėjimo — didžioji mano knygu dalis su literatūros menu neturėjo nieko bendro. Skaičiau ir skaitau vien tam, kad skaityčiau. Knygu aistra. Daugiau nieko.

Kai kam gali pasirodyti, jog tapau koku nors atsiskyrėliu, atsiribojusiu nuo žmonių ir nuo tikrovės. Bet taip nebuvo. Palaikiau ryšius su šeimnininkais, su kaimynais ir su mokinių tėvais; būdavau kviečiamas į svečius ir į visas jų iškilmes, vestuves, krikštynas bei pakasynas, ir niekad neatsisakydavau dalyvauti. Priešingai, džiaugdavausi proga pabendrauti, pasilinksminėti, atsišviežinti. Buvau toks pat kaimietis, kaip ir jie, vieniems antrų draugijoje anaipol netekdavo nuobodžiauti. Iš viso, užsidarę, viensypiai žmonės, paliegėliai ar tik šiaip keistuoliai, stebi aplinkos įvykius su daug didesniu dėmesiu, smalsumu bei supratimu, negu tie, kurie įvykiuose aktyviai dalyvauja patys. Kaip, būdavo, seku tolimesnį užbaigusiųjų savo mokinių gyvenimą, kaip gaudau apie juos žinias! Nemokėčiau paaiškinti, kodėl. Gal kartais dėl to, kad nebuvau profesionalas, kad tie vaikai man buvo ne mokiniai, o tik žmonės. Net ir dabar, nors jau karštinčius senis, nenustojau jų lankęs mintimis, tiek likusių Lietuvoje, tiek išsigelbėjusių į laisvąjį pasaulį, tiek ir atsidūrusių šaltajame Sibire, į kurį savo laiku buvo išgabentas visas Meškinių kaimas.

Negaliu netarti keleto žodžių ir apie Miliauskus. Mano buto šeimnininkas, o sykiu ir

jaunystės bei senatvės draugas, praeitą žiemą jau atsiskyrė su šia ašarų pakalne. Tebūnie jam lengva Naujosios Anglijos žemelė! Taip su šia šeima susigyvenau, kad, galima drąsiai sakyti, ir pats tapau pilnateisiu jos nariu. Septyniolika metų praleidau po jų stogu Lietuvoje, Miliauskų vežime šią palikau. Vokietijoje gyvenau su jais viename ir tame pačiame barako kambaryje, o čia Amerikoje gyvenu jų bute. Tik šeimnininkauja jau ne Miliauskai ir ne jų vaikai, o anūkai. Ko, ko, bet žmonių artumo ir židinio šilimos man, ačiū Dievui, dar niekad nestokojo.

Londono knygu leidykla "Nida" išleido naują Albino Baranausko romaną "Profesorius Rakūnas". Tai jau kelinta rašytojo knyga.

Autorius, savo kūrybos kelią pradėjo prieš 30 metų beletristika, kupina nostalgiskų Lietuvos gamtos vaizdų; 1958 m. išleido novelių rinkinį "Sniego platumos" (laimėjusį "Aidų" literatūros premiją), o 1959 m. išėjo "Kalvos ir lankos" — "tolimo Suvalkijos kampelio žmonės ir gamta". Knygos pradžioje autorius įrašė iš Pulgio Andriušio paimtą tekstą kaip motto, kalbantį apie pasakomis sutviskusį jo gimtąjį ežerą ir gamtą. Tai buvo A. Baranausko "prisipažinimas", kad jis eina P. Andriušio ir A. Vaičiulaičio pasakojimų pramintu keliu, imdamasis vaizduoti savo gimtojo krašto gamtą ir žmones.

Gamta, gamta, gamta... — ne tik pirmosiose A. B. knygoose, bet ir vėlesnėse, jau nebe novelių formos trumpuose pasakojimuose, bet ir didesnio masto romanuose, kur autorius plačioje drobėje vaizduoja žmonių gyvenimus, velgi užmiršdamas gamtos, kaip pvz. didžiulėje trilogijoje "Rudenys ir pavasariai", jau pačiam pavadinime sezonų vardais sugestijonuodamas, apie ką bus rašoma.

Jau nebe vien gamta pirmoje plotmėje, bet žmonės figuruoja naujausiame A. B. romane — čia autorius ne be ironijos rodo, kad pokario lietuviui emigrantui mokslo žmogui, profesoriui sunku "įsikurti" praktiškoje Amerikoje, kur vertinamas tik jo rankų darbas.

Atsiūsta paminėti:

A. Baranauskas, **Profesorius Rakūnas**. Romanas. Išleido Nida, Londone, 1988. 230 psl. Kaina JAV — 12.50 dol.

Genrikas Songinas **Vilniaus krašto legendos**. Išleido Linas Raslavičius, 1988. 128 psl. Aplankas ir vinjetės dail. Ramintos Lapšienės. Kaina — 8 dol.

Lietuvių Muzikinės Veiklos Vaizdas Žurnale "Lietuvių Dienos". 1950—1987.

627 nuotraukų ir straipsnių rodyklė. Išleido Lituanistikos Tyrimo ir Studijų Centras, Chicago 1988. Paruošė Kazys Skaisgirys.

Lietuvos Helsinkio grupė sveikina Vyriausiąją Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą jubiliejaus proga.

Washington, D. C.

Jungtinis Pabaltiečių Komitetas (JBANC) praneša, kad gauta informacija iš Vilniaus apie Lietuvos Helsinkio Grupės veiklą. Pateikiamas LHG 54 dokumento pilnas tekstas:

Lietuvos Inicijatyvinės Helsinkio Susitarimams Remti Grupė, Dokumentas 54: Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui

SVEIKINIMAS

Lietuvai praradus 1940-taisiais metais birželyje valstybingumą, lietuvių tautos vaikai niekados neprarado vilties savo valstybę atkurti, t.y. atstatyti Lietuvos Ketvirtąją Respubliką. Pirmoji egzistavo nuo 1569 m. iki 1795 m.; antroji — nuo 1918 m. iki 1940 m.; trečioji — 1941 m. birželio 23 — rugpjūčio 5 dienomis.

1943 m. lapkrityje, pagrindinių Lietuvos politinių partijų pastangomis, sunkiomis okupacinėmis sąlygomis, buvo sudaryta Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas. Mūsų tautai sunkiausiais (negando) metais Komitetas visados telkė ir tebetelkia tautą, poeto žodžiais tariant: "Į vieną židinį sūnai ir dukterys Tėvynės, į vienos meilės ir (darnymėčio) namus".

Sveikindami Vyriausiąją Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą jubiliejaus proga, 45 metai nuo Komiteto susidarymo, išreiškiame viltį ir pageidavimą, kad Komitetas ir toliau konsoliduotų po visą pasaulį išblaškytą lietuvių tautą ir vadovautų Nepriklausomos Lietuvos Respublikos atkūrimui.

Vilnius
1988 m. lapkričio 20 d.

Vytautas Bogušis
Eitanas Finkelšteinas
Balys Gajauskas
Gustavas Gudanaivičius
Gintautas Iešmantas
Mečislovas Jurevičius
Kazimieras Kryževičius
Edmundas Paulionis
Viktoras Petkus
Nijolė Sadūnaitė
Vytautas Skuodis
Algirdas Statkevičius
Vytautas Vaičius
Tomas Venclova

ELTA Informacijos Tarnyba turėjo keleto pasikalbėjimų su Lietuvos Laisvės Lygos nariais okupuotoje Lietuvoje ir iš jų gavo svarbių informacijų, liečiančių šiandieninius įvykius. Jie išpėja, kad reikia būti labai atsargiems dėl įvairių aukų rinkimo bei surinktų aukų siuntimo į Lietuvą ir kai kurių Sąjūdžio narių pasisakymų.

SAULEI PATEKĖJUS

Vidmantė išjungė klausomas ankstyvas žinias ir susimąsčiusi vėl atsistojo prie lango. Gatvėje pėsčiųjų daug nebuvo, bet automobilių šviesos vis dažnėjo. Naktis baugiai traukėsi į vakarus, o rytuose, už kalnų keterų, šviesėjo vos matomas dangaus ruoželis.

Šią naktį praleido neramiai, dažnai atsisbusdama ir vis sverdamą savo apsisprendimą. Ar tai buvo širdies padiktuotas žingsnis, ar seniai ją kankinusio vienatvės jausmo pasėka? Kaip žiūrės į tai dėdė, čia Amerikoje, ir duktė, ten namie, Lietuvoje? Ar tik ji nepasiskubino?

Duktė... Po vyro mirties Janutė buvo tapusi jos gyvenimo prasme ir paguoda. Metams bėgant vis daugiau prisirišo prie to savo vienintelio vaiko, vis stipriau bandė ir ją rišti prie savęs, prie savo vienišumo. Mergaitė neisiskundė, bet pradėjo daugiau ir daugiau domėtis savo bendraamžiais, vis dažniau grįžti kažkaip nušvitusi ar iš čiuožyklos, ar iš savaitgalių šokių. Kaimynų Tadas buvo puikus ir rimtas januolis, gal todėl net nenustebo, kai jis taip, beveik bailiai, paprašė Janutės rankos.

Vidmantei sunku buvo susitaikinti su mintimi, kad duktė jau suaugo, kad nori savo gyvenimo.

Į ką dabar atsirems vienišais vakarais? Kam kalbės apie savo, taip anksti iškeliavusį, Bronių? O visgi teko save suimti į rankas, atšvęsti jų vestuves ir... pasilikti vienai.

Gyvenimas buvo taip pasikeitęs! Pasikeitė žmonių santykiai, tikslai, šeimos vientisumas. Bandė įprasti, bandė nematyti to nusvetimėjimo... Pati užaugo mažame miestelyje giminių tarpe, nes tėvai, atsidūrę Sibiro toliuose, jau nebegrižo. Gal todėl greit įkrito į jaunystės draugo Broniaus glėbį, sumainė žiedus ir, atrodė, vėl nieko nebetrūko.

Dabar neįdomiai bėgo vieniši metai ligoninėje dirbant, laukiant švenčių ir dukters us žentu apsilankymo, daug nieko jau nebesitikint.

Kai pradėjo ateiti laiškai ir dovanos iš Amerikoje po karo išikūrusio motinos brolio Julijono - daugelį metų trukęs slogutis lyg sušvelnėjo; kai pradėjo rodytis ne tik siuntiniai, bet ir tautiečiai iš tolimų kraštų, klasės draugai ir giminių giminės, tai kažkaip lyg atkuto, grįžo noras gyventi, pamatyti kitą pasaulio pusę, pabendrauti su žmonėmis, ne vien tik rūpintis kasdieninės duonos kąsniu ir stoviniuoti eilėse prie parduotuvių. Dievuliau, juk ji tebuvo 38 metų!

* * *

Vidmantė pasitraukė nuo lango ir apsidairė dar tamsokame Algio kambaryje. Kaip ji mažai dar apie jį žinojo! Ir kaip lengvabūdiškai

Rūta Kleva Vidžiūnienė

peršoko iš dėdės svetingos globos į vien pažadų pilną lietuviško išeivio glėbį! Ar suklydo? O gal tai tik nakties tamsumas apibėrė ją tokiomis sunkiomis mintimis ir abejonėmis.

Šypsena grįžo į Vidmantės veidą, kai jos akyse atsistojo šių kelių paskutinių dienų atsiminimai.

Susipažino su Algiu dėdės namuose per jo gimtadienį. Pasodino jį šalia jos, kaip vienintelį viengungį, — kiti sugriuvo į balių su žmonomis ir vaikučiais. Tai buvo toks šiltas vakaras. Šiltas draugiškomis kalbomis, šviečiančiais veidais, malonių rūpestingumu. Lietuvoje tokio nuoširdumo tarp žmonių seniai nebuvo jautusi, — ten visur būdavo įmaišyta ir truputis baimės, ir truputis rūpesčio rytdiena. Gal tik degtinė kiek atpalaidodavo liežuvius, bet atsarga visad buvo jaučiama net ir savųjų tarpe. Visokius darbus dirbo žmonės, visokie gandai ėjo apie tuos, kurie per daug pakalbėjo. Todėl ir persimesdavo vien tik kasdienos rūpesčiais ir paskalomis.

Dvi savaitės pralėkė, lyg graži pasaka, Algio globoje lankant muziejus, klausantis koncertų, stebint visų tokių nerūpestingą, nebaigstų elgesį ir, kaip atrodė, jokių varžtų neturėjimą. Ir įdomu buvo visa tai ir kiek svetima. Priprato laukti Algio skambučio prie dėdės durų, miela buvo kiekviena valanda jo draugėje; pati sau nenorėjo prisipažinti, kad jis buvo jai daugiau, negu paslaugus, mielas tautietis. Ir dar daugiau, — ir jo akys labai meiliai į ją žiūrėjo.

Ką, ištikruju, apie jį žinojo? Dėdė sakėsi ji sutikęs savo buvusioje darbovietėje, kai šis persikėlė iš rytinio Amerikos pakraščio ir atsitiktinai susirado darbą toje pačioje vietoje. Matėsi nedaug, nes Algis, kaip naujas darbininkas, dirbo naktinėje pamainoje. Nors nuo to laiko prabėgo daug metų — Algis darbo valandų nepakeitė, sakėsi mėgstas dienos metu turėti laisvas rankas. Kodėl liko viengungiu? Taip jau išėjo, Rytuose buvo paimtas kariuomenėn, tai kažkaip atitolo nuo buvusių draugų, o sugrįžęs — apsisprendė ieškoti laimės Vakaruose. Jo amžiaus lietuviai daugiausia jau buvo vedę, išgiję namus, taip taip ir leisdavo laisvesnius savaitgalius su į save panašiais.

Savaime aišku, dėdės budri akis negalėjo nepastebėti savo buvusio bendradarbio uolumo supažindinant su miesto idomybėmis iš tėvynės besilankančią seserėčią. Tačiau nieko neklausinėjo, leido šiai suaugusiai ir daug

pergyvenusiai moteriškai pačiai apie Algi susidaryti nuomonę. Nei baidė, nei skatino.

* * *

Vidmantė vėl žvilgterėjo į laikrodį. Artinosi laikas Algiui grįžti iš darbo ir pradėjo truputi jaudintis. Kai vakar, po jaukios vakarienės, aptemdytame kinietiško stiliaus restoranėlyje, jiedu vis dar sriubčiojo keistą arbatą, Algis staigiai ištiesė ranką ir uždėjo ją ant savo viešnios rankos.

— Vidmute, — jai buvo keistai malonu girdėti nuo vaikystės laikų negirdėtą mažiūnėlės vardą, nes visiems ji buvo tik Vidmantė. — Kiek laiko mums dar liko drauge būti?

— Čia būsiu dar vieną savaitę. Dėdė pasirūpino pratėsimu, melavo, kad aš truputi sirguliuoju.

— Nežinau nė kaip pradėti, bet... norėčiau, kad liktum čia, šalia manęs.

Vidmantė išpylė keista šilumą.

— Ką nori tuo pasakyti?

— Žinau, kad manęs gerai nepažįsti, kad tai, turbūt, beprotiška mano drąsa tau statyti toki klausimą, bet... žinau tik viena, kad negaliu tavęs netekti. Lik čia, su manimi.

— Algi, aš... čia tik viešnia... mes tikrumoje tiek mažai viens apie kitą žinome... Be to, juk aš nesu pilietė, kaip galėčiau...

— Suprantu. Bet liko tiek mažai laiko, o aš tik nežinau, kad nenoriu, negaliu toliau būti vienas. Prašau, suprask mane. Aš nesu jaunuolis, kuris išikarščiuoja, — aš suaugęs vyras ir aš norėčiau, aš jau žinau, kad nori visad būti šalia tavęs.

Algis susijaudinęs nuleido galvą ir Vidmantė juto jo rankos lengvą virpėjimą. Stojų ilgoka tyła, kurios metu abiejų žmonių viduje buvo visiškas chaosas. Jų rankos, tačiau, tebebuvo susijungusios.

— Algi, ar teisingai tave suprantu?

— Gal būt, nemokėjau išsireikšti. Būk mano žmona, Vidmute. Lik čia su manimi.

— Eime iš čia, važiuojam į tavo namus ir ten pasikalbėsime rimčiau, — staiga lyg pabudusi iš miego tarė Vidmantė. — Leiskime jausmams kiek aprimti. Taip, taip, eime. Jei tavo tarti žodžiai nebuvo vien neapgalvotas jausmų išsiveržimas, tai mudu turim dar daug išsikalbėti.

Algis greit pakilo ir pamojo patarnautojui, o Vidmantė jau buvo už durų, užsidengusi veidą rankomis. Širdis daužėsi krūtinėje.

Lauke jau buvo visiškai šviesu.

— Čia visad taip staigiai prašvinta, — garsiai ištare Vidmantė ir pati nusišypsojo iš to savo seno ipročio pačiai su savim garsiai kalbėti. Tai, aišku, irgi buvo vienatvės išdava.

— Ir Algis jau turėjo būti seniai grįžęs! Kodėl taip vėluoja? Gal saulei patekėjus atėjo kitos mintys ir praėjo vakarykštė drąsa? Gal gailis tiek pasakęs?

Ak, tie vakarykščiai pokalbiai... Važiavo tada iš to restoranėlio tylūs ir susimastę. Įėjus į kuklią jo buveinę Algis švelniai atsuko Vidmantės pečius į save ir pamažu, pamažu priglaudė. Švelnus buvo pirmasis jo pabučiavimas, daugiau kaip prašymas, negu aistra.

— Pasilik, Vidmute, pasilik!

Vidmantė pati nepajuto, kaip užmetė rankas ant jo kaklo ir paslėpė veidą ant jo krūtinės.

— Pati nežinojau, kaip esu pasiilgusi tavo meilės. Ar tikrai mudu nesapnuojame? Ar baigsis vienatvė?

Žodžiai buvo nebereikalingi. Viskas tapo praeitimi. Jau buvo arti vienuoliktos, kai Algis paglostė Vidmantės veidą ir atsilosė.

— Juk tu nepyksi, kad net ir tokią naktį turiu tave palikti ir vykti į darbą, Vidmute? Mano pareigos ten gana atsakomingos, pervėlu gauti pavaduotoją. Ar tikrai nepyksi?

— Labai nesinori skirtis, bet esu auginta pareigų pilname pasaulyje. Aišku, kad privalai vykti, tik nepamiršk, kad čia tavęs kaikas laukia. Aš čia tavęs lauksiu, štai prie šito lango. Rytoj bus nauja ir šviesi diena!

Valandos slinko lėtai, negailestingai. Laimės prošvaistę pakeitė nerimas, po to vėl grįžo abejonių banga. Algio nebuvo. Vidmantė dairėsi po dabar, dienos šviesoje, gana skurdokai atrodantį kambarėlį su kuklia prausykla ir ant stalo stovinčiu kavos puodu. Atrodo, jis valgė mieste, nes čia nesimatė jokių virtuvinių pėdsakų, jei neskaityti mažo šaldytuvėlio su keletu bonkų alaus. Išsivirus kavos, ją lėtai sriubčiojo, vis dar kažko laukdama.

Paskambinti dėdei, kad atvažiuotų jos pasiimti? Toji mintis kažkaip skaudžiai nudiegė širdį, bet blyškioje dienos šviesoje viskas atrodė kiek kitaip. Vidmantė net nusišypsojo, — jauna mergaitė tokioje padėtyje gal kristų į paniką, bet jos gyvenime tai tebuvo tik dar vienas šiurkštus pasimokymas...

— Dievuliau, kokia esu naivi, kaip lengvai įtikėjau... — Sukando dantis, sulaikydama nusivylimo ašaras.

Rankinuke susirado dėdės numerį ir apsidairė telefono. Ne, tokio prietaiso čia nebuvo. Gal reikia eiti į gatvę ir susiieškoti jį kokioje krautuvėje, jei tos jau atdaros? Ir išdėstyti dėdei visą teisybę, tegul galvoja, ką tik nori, ji nebeturi jėgų net verkti.

Gatvėje jau buvo pilna žmonių, pėsčių ir važiuotų. Didmiestis virte virė. Visi skubėjo, tik ji viena dairėsi išeities. Stebuklų nebelaukė ir prie skausmo pripratusiose akyse neblizgėjo ašaros.

— Pati kalta, kad įtikėjau. O gal tik buvau baisiai išsiilgusi švelniai apkabinančių rankų? Visvien jau per vėlu. Tebūnie tai dar vienas apsivylimas.

Kampiniame name buvo atviros durys į kažkokią krautuvę. Įėjusi suprato, kad tokių jau buvo mačiusi, — nei parduotuvė, nei valgyklėlė, nei vaistinė, — žmonių eilė prie ilgo stalo gėrė kavą, kiti skubėjo su laikraščiais laukan. Gal ir Algis čia užbėgdavo pusryčių? Taip, čia pat buvo ir keli telefonai, tik kaip susikalbėti tokiam triukšme?

Nepratusios rankos graibėsi pinigėlių, suko numerius, nekantriai glaudė ragelį prie ausies, kol pasigirdo dėdės balsas.

— Vidmantė? Dėl Dievo, kur esi? Džiaugiuosi girdėdamas tavo balsą! Ar viskas tvarkoj? Aš buvau labai susirūpinęs, bet nežinojau, kaip tave pasiekti.

— Dėde, man reikia tavo pagalbos. Buvau su Algimantu, bet dabar nežinau, kaip pas tave sugrįžti...

— Taigi, dėl Algimanto, tu nieko nežinai...

— Dėde, ką tu nori pasakyti?

— Ši rytą girdėjau per televiziją, pasakė net pavardę!

— Kaip tai. Kas atsitiko?

— Nusiramink, jis gyvas ir sveikas, tik...

Tuo laiku Vidmantė išgirdo telefonistės balsą, kad reikia daugiau įmesti pinigėlių. Apimta panikos, ji tik riktelėjo dėdei, kad tuoj atgal atskambins ir nubėgo ieškoti kur galėtų išsikeisti doleriuką. Rankos drebėjo, galva svaigo, bet sugebėjo vėl išsukti numerius ir giliai atsiduso, išgirdusi dėdės balsą.

— Būčiau pats atskambinęs, Vidmante, bet pakabinau ragelį, nepasakius numerio...

— Gerai, gerai, dėde. Ką pradėjai sakyti apie Algį?

— Taigi, net televizijos pranešėjas šlovino jį gražiais žodžiais. Matai, grįžtant iš darbo dar tamsoje, ant kampo darydama posūkį, į jį įvažiavo kažkokia meksikonė su mažu vaiku sėdynėje, kuris, atrodo, kaip tik buvo iš tos pusės, kuria jos automobilius atsimušė į Algio mašiną. Vaikas sužeistas stipriai, moteris — mažiau. Algis tuoj šoko šauktis ligoninės, bet nebuvo iš kur, tai paliko savo sudaužytą mašiną ir važiavo tos moters, dar pavažiuojančia mašina, iki gázolino stoties, iš ten pas daktarą, ją ir vaiką ramindamas. Atsirado problema, kaip grįžti namo, gi pas jį, sakė, nėra net telefono...

— Kur jis, ar sužeistas?

— Truputį sukrėstas ir, rodos, įbrėžtas, kai trenkė galva į stiklą. Daktarai norėjo ir jį paguldyti patikrinimui, bet jis atsisakė, vis kartodamas, kad turi skubėti namo.

— Tai kaip viskas baigėsi?

— Aš paskambinau savo dukrai ir viską papasakojau. Žinai gi, ji gali iš savo darbo laisvai išeiti, tai ir nuskubėjo į ligoninę. Parvežė Algį namo su surišta ranka. Jis vis rūpinosi tavim, bet, sako jie tavęs namie nerado. Kur gi tu esi?

NAUJI ŠŪKIAI — SENI METODAI

Vladas Rukša

Maskvos valdžia gana sėkmingai ir toliau dorojasi su tautiniu klausimu Pabaltijo kraštuose. Radijo, televizijos, spaudos pagalba oficialaus Sąjūdžio sukeltas triukšmas nuslopino disidentų balsus. Maskvai pavyko atsikratyti daugybe, ne pagal jų liniją galvojančių: visa latvių Helsinkio grupė, vadovavusia pirmam 1988 m. birželio 14 d. mitingui; estų activistais, kun. Svarinsku.

Dabar komunistų partija su dideliu pasisekimu spekuliuodama tautiniais jausmais, tautiniais simboliais, himno reabilitacija, Stalino piktadarybių pripažinimu, kuriam laikui davė tautoms pasidžiaugti "laisve" už kurią jos sumokėjo labai aukštą kainą — naują Sovietų Sąjungos konstituciją, kuri **nepripažįsta išstojimo iš TSRS federacinių valstybių teisės...**

Su didžiausiu triukšmu pateikiami projektai istoriniams ir kultūriniais paminklams atstatyti, ta intencija daugybė rinklavių ok. Lietuvoje ir užsienyje, žmonės gausiai tokiam kilniam tikslui aukoja. Tas naujas pajamų šaltinis, komunistų išdui sutaupo pinigų reikalingus bado streiko dalyviams vaikyti, kelti saugumo pareigūnų algas, bei padidinti KGB kadrą...

Tas pats mūsų trumparegiškumas leidžia Maskvai, prisidengus "persitvarkymo" reklama, kuriai aktyviai padeda "sąjūdžiai", atgauti: politinį prestižą, prarastą sovietams okupavus Afganistaną; gauti bilijonines paskolas iš laisvojo pasaulio valstybių; išgyti simpatijų netgi tų, kurie pabėgo nuo raudonojo maro...

Pasimetę perdaug greitai bėgančiuose įvykiuose, tapom akli nepastebėdami šiurpių, labai pavojinų Pabaltijo valstybėms faktų: pagal Latvijos komunistų partijos Centro Komiteto propagandos ir agitacijos nacionalinių santykių skyriaus vadovo, istoriko Jurio Goldmano oficialiai paskelbtus dokumentus 76-86 metais Latvijoje išikūrė 8000 žmonių iš kitų respublikų; 1986 m. — 14,000; 1987 m. — 18,000. Šis skaičius auga, atvirai tvirtina Goldmanas. Lygiai atvirai panašūs faktai oficialių asmenų skelbiami Estijoje ir Lietuvoje.

(nukelta i 10 psl.)

— Aš čia pat, čia pat, dėde. Vėliau viską papasakosiu, dabar bėgu atgal į Algio butą. Vėliau, dėde, vėliau!

Vidmantė pakabino ragelį ir kokią minutę stovėjo atrėmusi kaktą į sieną. Širdyje buvo taip šviesu ir gera... beveik norėjosi iš laimės verkti. Tada išsiveržė iš krautuvėlės ir bėgte bėgo į kitą gatvės pusę, nebodama nei atlekiančių automobilių, nei žmonių šauksmų.

LIETUVIŲ KATALIKŲ VEIKLOS 80 METŲ SUKAKTIS

Lietuvės katalikės šiais metais mini savo organizuotos veiklos 80 metų sukaktį. Ta proga Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjunga (PLKOS) ir New Yorko Lietuvių Katalikų Moterų Kultūros Draugija, 1988 m. spalio 16 d. Brooklyne suruošė minėjimą.

Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos valdybos nutarimu, šio išskilmingo minėjimo metu Nijolė Sadūnaitė už nuopelnus lietuvių tautai, pakelta į PLKOS garbės narses. Pakėlimo aktą perskaitė valdybos pirm. dr. A. Janačienė. Minėjime specialų laišką, skirtą Ni-

Lietuvių Katalikų veiklos 80 metų sukakties minėjimas, 1988 m. spalio 16 d., Kultūros Židiny, Brooklyne. Nuotraukoje dalis organizacijų atstovų. Vidury — dr. A. Šlepetytė-Janačienė, Pasaulio Kat. Org-jų Sąjungos Valdybos pirmininkė, sesuo A. Sereikaitė, gen. konuslas A. Simutis, dr. K. Valiūnas, VLIKo Garbės pirm. ir kiti. Priešakyje Čiurlionio Ansamblio kanklininkų sekstetas.
Lithuanian Catholic Women Association celebrating 80 years, at Cultural Center, Brooklyn, Oct. 16, 1988. Pictured are some representatives of various organizations.

Foto — L. Tamošaičio.

Minėjimas pradėtas iškilmingomis mišiomis Apreiškimo parapijos bažnyčioje Brooklyne. Mišias koncelebravo: kun. J. Pakalniškis, kun. V. Pikturna ir kun. K. Pugevičius. Sukakčiai pritaikytą pamokslą pasakė kun. V. Pikturna. Pamaldose skaitlingai dalyvavo katalikų moterų organizacijų atstovės ir lietuvių visuomenė.

Minėjimo akademinė ir koncertinė dalis įvyko Lietuvių Kultūros Židinyje. Minėjimo invokaciją sukalbėjo kun. dr. V. Cukuras, Ateitininkų Federacijos dvasios vadas. Tylos minute prisimintos mirusios lietuvių katalikų organizacijų veikėjos ir narės.

Pagrindinę paskaitą, tema — „Mūsų veiklos keliai 80 metų bėgyje“, skaitė Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos valdybos pirm. dr. Aldona Šlepetytė-Janačienė. Prelegentė vaizdžiai ir išsamiai apibūdino organizacijos veiklą, nuo pat iškūrimo pradžios — 1908 metų.

Paskaitą sekė gausūs sveikinimai žodžiu ir raštu iš įvairių pasaulio kraštų. Gilų išpūdį paliko sveikinimas iš ok. Lietuvos, prisiustas Onos Beleckienės, buvusios „Moters“ redaktorės, žymios veikėjos nepriklausomybės laikais, ilgus metus kentėjusios Sibire.

Šio jubilėjinio minėjimo metu buvo pagerbta Nijolė Sadūnaitė, nenuilstanti už Lietuvos religinę ir tautinę laisvę kovotoja. Jos asmeni ir darbus apibūdino rašytoja Birutė Lukoševičienė, New Yorko LKM Kultūros dr.-ijos pirmininkė. Ištraukas iš Nijolės Sadūnaitės teismo kalbos skaitė P. Ažuolienė ir V. Penikienė.

jolei Sadūnaitėi ir sesėms pavergoje Lietuvoje, perskaitė dr. Nijolė Bražėnaitė-Paronetto.

Koncertinėje dalyje programą šauniai išpildė Lietuvių Tautinio Meno Čiurlionio Ansamblio kanklių sekstetas, iš Clevelando, vadovaujamas O. Mikulskienės. Kanklininkės, šiltai sutiktos publikos ir jos paprašytos, papildomai kankliavo dar keletą komp. A. Mikulskio liaudies melodijų.

Iškilmingas minėjimas baigtas dr. A. Janačienės, PLKOS valdybos pirmininkės, žodžiu ir padėka visoms programos dalyvėms, viešnioms ir svečiams.

Po minėjimo vyko New Yorko LKM Kultūros draugijos narių paruoštos vaišės.

PLKOS Informacija

NAUJOS KNYGOS

Petras Klimas DIENORAŠTIS, 1915-1919. Redaktorius — Ž. Mikšys, aplankas — V. O. Virkau. 456 psl. Kaina 20 dol. Išleido 1988 m. Algimanto Mackaus Knygų Leidimo Fondas.

Zefirina Puikytė-Balvočienė PASKUTINIS PABUČIAVIMAS. Eilėraščiai. Aplankas ir iliustracijos — Ilonos Brazdžionienės-Kerr. 61 psl. Kaina 5 dol. Išleista 1987 m.

Juozas Eretas — Valančiaus šviesa už marių. Pranciškaus Juro ir jo bendrininkų gyvenimas bei veikla. Redaguoja kun. Antanas Liuima, S.J. V tomas. 354 psl. 24 dol. Išleido 1980 m. Lietuvių Katalikų Mokslo Akademija.

SENI METODAI

(atkelta iš 9 psl.)

Tačiau ne visus pavyko apmulkinti greitų įvykių pasėkoje — dalis lietuvių tautos dabar, kaip ir anksčiau, laikos pagrindinių laisvės principų. Nesivelia į kompromisus Lietuvos katalikų bažnyčia, atsisakiusi laikyti šv. mišias paskubomis grąžintoje katedroje, tuo primindama katedros išniekinimą — pavertimą paveikslų galerija. Komunistai iš katalikų bažnyčios negavo norimos propagandos ir vergiškos padėkos, bet susidūrė su teisingais reikalavimais.

Realiai ir atsargiai į „persitvarkymą“ žiūri Lietuvos Laisvės Lyga, nesitenkindama laisvesnių pančių pažadais ir sąjūdžio ženkleliais; kovoja už laisvos Lietuvos atkūrimą; pavieniai žmonės, jaunimas ir toliau atsisako atlikti karinę prievolę Tarybų Sąjungos kariuomenės gretose (1988 m. gruodžio 25 d., Rygoje, atsisakė duoti karinę priesaiką **Tomas Danisevičius**)

Lenkijos pavyzdys turėtų gerokai atvėsinti karštai tikinčius į ekonomijos atstatymo galimybę komunistinėje šalyje. Neįmanoma atstatyti ekonomijos be žmogaus teisių ir politinių laisvių. Neįmanoma atstatyti krašto ekonomijos, kuri remiasi kapitalistinių kraštų paskolomis ir ekonominio palankumo (Third World) statusu.

Šiuo metu be padidėjusios spekuliacijos (juodosios rinkos) prekių pabrangimo ir jų trūkumo — permąstymų nesijaučia.

Daugelis mūsų nori matyti atgimstančią Lietuvą ne vien tik „persitvarkymo“ reklamoje tautinėm vėliavom pasipuošusią, šokančią ir dainuojančią tautines dainas, tautiniais rūbais vilkinčią, norime matyti ją **LAISVĄ!**

Vladas Rukša, gimęs Sibire, ilgus metus buvęs rakštimi komunistų šone, dalyvavęs demonstracijose; už atsisakymą atlikti privalomą karinę prievolę laikytas psichiatrinėje ligoninėje, prieš porą mėnesių, su įvairiom „odisėjom“ pasiekė JAV valstybes ir gyvena Los Angeles.

Atsiųsta paminėti

Anatolijus Kairys, **Viena širdis.** Premijuotas romanas. Viršelį piešė T. Leipus. Išleido JAV LB Švietimo Taryba, 1988. 192 psl. Kaina 7 dol. Gaunama „Drauge“ ir pas knygų platintojus.

A. Tyruolis, **TEN KUR NEMUNAS BANGUOJA.** Lietuvių kalbos skaitiniai šeštajam Lituanistinės Mokyklos skyriui. Visas tekstas kirčiuotas. Trečiasis leidimas išleistas su naujomis iliustracijomis — foto nuotraukomis, vaizduojančiomis Lietuvos gamtą ir geografiją; nuotraukas parūpino Viktoras Kučas, atrinko Regina Kučienė ir Ramunė Račkauskienė. Teksto rašiniai daugiau beletristinio pobūdžio; talkino jaunimo rašytojos D. Bindokienė, Nijolė Jankutė ir V. Vaitkevičienė.

Išleido JAV L. Bendruomenės Švietimo Taryba 1987. 186 psl. Kaina nepažymėta.

PASAULINĖS PABALTIEČIŲ SANTALKOS NUTARIMAI

Pasaulinės Pabaltiečių Santalkos (PPS) valdybos posėdis įvyko 1988 m. gruodžio 17 d. New Yorke, Estų Namuose. Posėdžiui pirmininkavo L. Savi, PPS pirmininkas. Posėdyje dalyvavo: dr. K. Bobelis — VLIKo pirmininkas, dr. J. Stiklorius — VLIKo sekretorius, L. Savi (New York) — Pasaulinės Estų Tarybos pirmininkas, H. Kobif (New Jersey) — Pasaulinės Estų Tarybos narys, dr. Leonards Lukss (Toronto) — Pasaulinės Latvių Federacijos pirmininkas, dr. Olgerds Povlowskis (Washington) — Pasaulinės Latvių Federacijos narys ir T. Aldzeris — Pasaulinės Pabaltiečių Santalkos išdininkas. Posėdis užtruko 6 valandas.

Posėdyje buvo peržiūrėta PPS biuro Strasboure ir biuro vedėjo A. Klimaičio veikla ir atskaitomybė. Buvo Santalkos atstovų išreikštas nepasitenkinimas A. Klimaičio padarytais pareiškimais be PPS valdybos žinios ir taip pat dėl gautų laiškų. Latvių ir estų atstovai nusiskundė labai silpnais ryšiais su Strasbourgo biuro vedėju. Pabaltiečių valdybos posėdyje Bonnoje, 1988 rugsėjo 13 d., A. Klimaitis buvo ispėtas, kad jis PPS valdybos į jį sudėtas viltis turi geriau patenkinti. Jis paliekamas biuro vedėju iki 1988 gruodžio 31 d., papildomam bandomajam (probationary) periodui ir jei nustatytos darbo ir finansinės gairės nebus vykdomos, tai sutarimas su juo bendrai dirbti nebus pratęstas po 1988, gruodžio 31 d. Kadangi jokių pasikeitimų į valdybos pageidautą kryptį neįvyko, tai Santalkos valdyba, apsvačiusi visus su A. Klimaičio darbus susijusius faktus, nutarė jį painformuoti, kad jo bendradarbiavimas su PPS yra baigiamas nuo 1989 m. sausio 1 d. Baltic Intergroup pirmininkas dr. H. J. Seeler irgi bus apie tai painformuotas.

Sudaryta komisija iš G. Mejerovics (latvis), V. Lepiks (estas) ir A. Dikšaitis (lietuvis), kurie atstovaus PPS reikalus Europoje. Taip pat nutarta prašyti A. Venskų ir toliau atstovauti VLIKo reikalus susijusius su Europos Parlamento veikla Prancūzijoje ir Belgijoje. Nutarta dėti visas galimas pastangas, kaip greičiau surasti naują PPS biuro vedėją Strasboure.

Labai plačiai buvo apsvairstyta 1989 m. sueinanti 50 metų sukaktis Ribbentropo-Molotovo pakto. Sutarta ta proga surengti masinį visų pabaltiečių suvažiavimą-demonstraciją Berlyne, 1989 m. rugpiūčio 23 d. Kiekviena tautybė remis savo žmonių dalyvavimą ir susitars su atitinkamais kelionių biurais. Kviečiame visus pasaulio lietuvius šioje reikšmingoje demonstracijoje dalyvauti parodant mūsų tautai padarytą žalą ir nepailstantį troškimą atstatyti Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomybes. Apie šią demonstraciją artimiausioje ateityje bus paskelbti specialūs pranešimai.

80— BRANDUS AMŽIUS...

Los Angeles lietuviai sveikina prel. J. Kučingį 80-tojo gimtadienio proga. Iš k.: R. Varnas, prelatas, I. Medziukas, B. Varnienė, V. Varnas, B. Brazdžionis, D. Varnienė (gilumoje) ir L. Mažeikienė.

Foto —Valerijos Baltušienės

Msgr. Jonas Kučingis celebrating his 80th birthday with Los Angeles Lithuanians. From l.: R. Varnas, Msgr. J. Kučingis, I. Medziukas, B. Varnienė, V. Varnas, B. Brazdžionis, D. Varnienė (in the background) and L. Mažeikienė.

Los Angeles lietuviai džiaugiasi puikiu klimatu, gražia gamta, kolonijoje gyvenančiais rašytojais, dar ir premijomis apdovanotais, poetais — apdovanotais ir ne, menininkais, įvairių rūšių. Džiaugiamės įvairiomis organizacijomis, kuriu čia, kaip ir kitose kolonijose netrūksta, Dramos Ansambliu, gerai visur pasirodžiusiu, netgi laimėjusiu keletą premijų, jo režisorių Petru Maželiu, kuris ir iš gijos vyną moka gaminti. Pagal rusišką posakį “pas mus visko yra”.

Labiausia džiaugiamės savo Šv. Kazimiero parapija, kurioje verda visas losangeliečių lietuvių gyvenimas, — jos pradžios mokykla savo mokslo lygiu pasižymėjusia amerikiečių tarpe; šeštadienine lietuviška mokykla per tiek metų išleidusia daugelį abiturientų, kurie dabar patys dėsto toje mokykloje.

Turime ir lietuvių kolonijos pasididžiavimą prelatą Joną Kučingį, kad ir nepremijuota, laurais nevainikuota, bet mūsų kolonijai daug širdies atidavusi, padariusi Šv. Kazimiero parapiją mūsų gyvenimo židiniu.

Prelatas su mumis džiaugėsi sėkmėmis, kartu liūdėjo, guodė nelaimei ištikus, nekartą pats pirmas ištiesdamas pagalbos ranką. Prel. J. Kučingis, vienas iš nedaugelio kunigų, kurie

rūpinasi ne vien tik parapijiečių religiniu gyvenimu, bet daug, labai daug dėmesio (ir lėšų) skiria lietuvybei išlaikyti, ją puoselėti. Supranta spaudos reikšmę išeivijos gyvenime, ją remia, supranta jaunimo oraganizacijų reikalingumą — jas rėmė ir remia.

Dėkingi parapijiečiai nepamiršo prelato, jam gruodžio 23 dieną sulaukus 80 metų. Organizacijų atstovai susirinko pirmąją kalėdų dieną, kad ir labai kukliai, pasveikino mūsų tarpe, kartu su mumis, “pribrendusį” ir pražilusį, bet vis dar jaunos dvasios, jubilatą.

Poetas Bern. Brazdžionis pasveikino eiliuota dedikacija, specialiai sukurta prelatui, visi kiti sveikintojai — proza išreiškė savo linkėjimus.

Vaje

Atsiųsta paminėti

Maironis. **Nuo Birutės kalno.** Poema.

Iliustravo ir viršelį piešė dail. **Ada Korsakaitė—Sutkuvienė.** Išleido mecenatai. 64 psl. Kaina 5 dol. Sukrauta ir platina: “Darbininkas”, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207.

Tai pirmą kartą lietuvių kalba atspausintas mūsų didžiojo dainiaus Maironio praėjusiame šimtmetyje lenkiškai parašytas kūrinys, kurį į lietuvių kalbą išvertė poetas **Faustas Kirša.** Redagavo, įžangos žodį parašė ir spaudai paruošė Bernardas Brazdžionis.

Nauji žodynai

Gavome “Draugo” išleistus didesnio formato žodynus: **Lietuvių—Anglų k.** žodynas 18 dol.

Anglų—Lietuvių k. žodynas 18 dol.

Užsakant paštu pridedama persiuntimui po 1.50 dol.

Lietuvių Dienos, 4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029, tel.: (213) 664-2919.

Nuo 1988 m. gruodžio 15 d. iš VLIKo įstaigos vedėjos pareigų pasitraukė Margarita Samatienė. Nauja įstaigos vedėja Janina Čikotienė pradėjo dirbti 1988 m. gruodžio 12 d. (ELTA 1988 m. gruodžio 23 d.)

IŠEIVIJOS TALKA LAISVĖS PROVERŽIAMS LIETUVOJE

Ginta T. Palubinskaitė

Ginta R. Palubinskaitė, JBANC Visuomeninių Reikalų direktorė, aktyviai dirba iškelti pabaltiečių klausimą Atstovų Rūmuose, Senate, Valstybės Departamente bei Amerikos spaudoje, siekdama sustiprinti valdžios pareigūnų supratimą — Amerikos nepripažinimo Pabaltijo valstybių okupacijos, politikos.

Per praėjusius metus, peržengėme į nepaprastai idomų laikotarpį mūsų tautos istorijoje. Susidomėję stebime įvykius ok. Lietuvoje ir spėliojame kur jie mus nuves ir kaip mes, išeivijos lietuviai, turėtume remti laisvės proveržius Lietuvoje.

Šis laikotarpis pastatė mums didžiausią užduotį — surėmus petis į petį su ok. Lietuvos lietuviais, — iškovoti mūsų tautai laisvę; paremti jų politines pastangas, sustiprinti jų dabartinę padėtį, ir, padėti jiems užtrenkti duris į pokarinę padėtį, iš kurios neseniai ištrūkome ir atverti mūsų tautai duris į laisvų tautų ratelį.

Tai didelė užduotis, bet turime ją išpildyti, — kitaip mūsų tauta — neatsikels.

Yra mūsų pareiga atkreipti pasaulio dėmesį į mūsų kovojančią tautą; mūsų pareiga užtikrinti, kad Vakarų laikraščių žurnalistų foto aparatai, magnetofonai ir straipsniai sektų įvykius Lietuvoje, nes tai suteiks apsaugą tiems demonstrantams, kurie drįsta šaukti: “Okupantai lauk iš Lietuvos”, “Lietuviai vienykimės” ir “Lietuva — lietuviams”, kaip teko mums matyti ši pavasari, vasarą ir tebesitęsiančią šiandienos.

Kaip tą galime įvykdyti? Kaip galime užtikrinti, kad laisvės kibirkštys išsižiebs į liepsną, o liepsna į neišblėstančią ugnį?

Dirbdama ir jus atstovaudama Washington, D.C. esu atradusi, kad atsakymas tiems klausimams — yra paprastas, bet sudėtingas.

Mes turime būti aktyvūs Amerikos politikoje; mes turime būti politiniai pajėgūs ir įtakingi; mes turime būti vieningi, susipratę lietuviai bei Amerikos piliečiai, kurie ištengia sukurti užtenkamai spaudimo į Amerikos valdžią, kad Amerika visuomet remtų Pabaltijo kraštus, ir juos visuomet užstotų.

Padidininimui Amerikos lietuvių politinės įtakos ir tapimui **tikra atrama** laisvės proveržiams Lietuvoje, turime:

1. Užmegsti ryšius su savo atstovais bei senatoriais. Jeigu atstovai ir senatoriai nežino, kad jie turi pabaltiečių savo vietovėje, tai jie nejaučia atsakomybės remti pabaltiečių reikalą, kurie iškyla Atstovų Rūmuose ar Senate. Jeigu jie ir turi pabaltiečių savo vietovėje, bet tie

pabaltiečiai tyli, tai jie nesusilauks paramos savo reikalams.

Atstovai reaguoja į savo balsuotojų reikalavimus, o jeigu pastarieji nereikalauja dėmesio savo reikalams, tai atstovai nukreipia savo dėmesį tiems, kurie jo reikalauja.

Susipažinkime su savo Atstovais bei Senatoriais, kvieskime juos į savo vietinius renginius, skatinkime juos **remti mūsų reikalus JAV kongrese, ir visuomet padėkokime jiems už paramą** mūsų reikalams.

2. Turime susipažinti su Amerikos politine sistema bei Amerikos politika per įvairius leidinius. Siūlau du leidinius, kurie yra man nepaprastai padėję mano darbe. Pirmutinis — **New York Law School Journal of International and Comparative Law** (vol. 6, nr. 2, winter 1985), kuriame advokatas William J. H. Hough, III, išsamiai išnagrinėja Pabaltijo valstybių kraštų aneksaciją ir kaip tas paveikė tarptautinius įstatymus, kas liečia tautų okupavimą.

Antrasis leidinys — **Legislative Directory**, kuriame surašyti visi JAV Kongreso atstovai bei senatoriai, kuriems komitetams jie priklauso, kada jų kadencija baigiasi, kiek kartų jie buvo išrinkti atstovauti savo vietovę, ir svarbiausia, yra aiškinama **kaip užmegsti ryšius, bei rašyti laiškus** savo atstovui ar senatoriui.

Norintieji šiuos leidinius išgauti gali kreiptis į JBANC, mielai juos parūpinsime, kol jų turėsime.

3. Sekti ką Amerikos spauda rašo apie Lietuvą. Dabar dažniau ir dažniau Amerikos spaudoje skaitome straipsnius apie Pabaltijo kraštus. Padėkokime žurnalistams už gerus straipsnius, tuo būdu paskatinsim juos rašyti daugiau tokių straipsnių; atitaisykime netikslumus — padėkodami žurnalistui už jo darbą, atitaisydami netikslumus ir paskatindami toliau rašyti apie Pabaltijo kraštus.

4. Pasinaudoti politinėmis organizacijomis. Mes esam sukurtos tam, kad jus atstovautume, kad gintume tai kas jums svarbu, kad iškeltume tai kas jums rūpi. O tai galime efektingiausiai įvykdyti, kai palaikome nuolatinius ryšius su jumis, — o jūs su mumis. Semkitės žinių iš JBANC, kreipkitės į mus su savo politiniais klausimais, savo rūpesčiais, savo pageidavimais.

Šiuo metu noriu iškelti tai, kad **JBANC seka kiekvieno Atstovo bei Senatoriaus paramą pabaltiečių reikalams** ir veda “pažymių korteles”, kurios yra tam, kad jūs žinotumėte ar jūsų Atstovai bei Senatoriai remia pabaltiečių reikalus ar ne.

Norintieji išgauti savo Atstovų bei Senatorių “pažymių korteles” prašome kreiptis į JBANC.

Taip pat, kuo dažniau perduokite mums žinias apie tai kas vyksta jūsų vietovėse, ką laikraščiai rašo apie pabaltiečius, kaip jūsų Atstovai bei Senatoriai į jus reaguoja.

Ir dar noriu pabrėžti, kad mes turime vieninai dirbti. **Mūsų visų tikslas yra tas pats.** Tad, reikalui esant, kai JBANC kreipiasi į jus prašydamas, kad skambintumėte, ar rašytumėte valdžios pareigūnams, stokime petis į petį ir atlikime tai ką reikia atlikti.

5. Džiaugtis vienas kito pastangomis bei pasisekimais, nes kiekvieno asmenišką pasisekimą yra MŪSŲ VISŲ pasisekimas.

6. Aukoti. Politinė veikla reikalauja nepaprastai daug laiko, energijos ir pinigų. Jeigu nesiryžtate skambinti valdžios pareigūnams, ar rašyti laiškus savo senatoriams, čiupkite plunksną ir parašykite čekį. Čekį galima greitai parašyti, o tai mums nepaprastai padės įvykdyti mūsų darbą, kuris yra visų mūsų naudai.

Norėčiau nušviesti vieną iš didžiausių mūsų politinių pasisekimų, kuris yra gyvu pavyzdžiu to, ką jums dabar išdėščiau.

Rugsėjo 28 d. įvyko demonstracijos Lietuvoje, kurių metu sovietų milicija, apsišarvavusi, ir “bananais” (policininkų lazdomis) apsiginklavusi, užpuolė susirinkusius. Rugsėjo 29 d., trylika pabaltiečių organizacijų pasiuntė telegramą prezidentui Reagan ir sekretoriui Shultz, reikalaudami, kad JAV pasmerktų sovietų elgesį Vilniuje. Po to, JBANC **asmeniškai** susisieko ir aplankė Valstybės Departamento pareigūnus reikalaudami, kad JAV pasmerktų sovietų milicijos brutalumą prieš lietuvius Vilniuje. Paskui, JBANC susitiko su Kongresinio Ad Hoc komiteto pirmininkų kabinetais, prašydama, kad Ad Hoc komitetas spaustų Valstybės Departamentą, reikalaudamas pasisakymo dėl rugsėjo 28 d. įvykių.

Kreipėmės į jus prašydami, kad paskatintumėt savo atstovus pasirašyti tą laišką, ir, su jūsų pagalba, netrukus buvo išsiųstas laiškas, kurį pasirašė 69 atstovai. To paties prašėme ir susilaukėme iš Kongresinės Lietuvių Katalikų Religinės Laisvės grupės, kurios pirmininkai: John Miller (R-WA) ir Edward Feighan (D-OH) netrukus išsiuntė laišką savo grupės vardu. Visų spaudžiamas Valstybės Departamentas, VOA pakviestas, perskaitė pareiškimą, kuriame JAV pasmerkė sovietų elgesį Vilniuje ir reikalavo, kad atsakingi už milicijos elgesį būtų nubausti.

Prieš man išvykstant iš Washington, girdėjau, kad Valstybės Departamento susitikimo su nevalstybinėmis organizacijomis metu, viena dalyvė paklausė Valstybės Departamento pareigūno, kodėl JAV politika, liečianti Sovietų Sąjungą, visuomet rišama su žmogaus teisių klausimu. Atsakymas — ryšys daromas todėl, kad JAV Kongresas, spaudžiamas JAV piliečių, to reikalauja.

Tas įrodo, kiek įtakos galime turėti per savo atstovus ir senatorius. Mes, kurie juos išrinkome į kongresą, senatą, galime turėti didelės įtakos į jų, — tuo pačiu ir į Amerikos valdžios sprendimus.

LITHUANIAN ARCHITECT

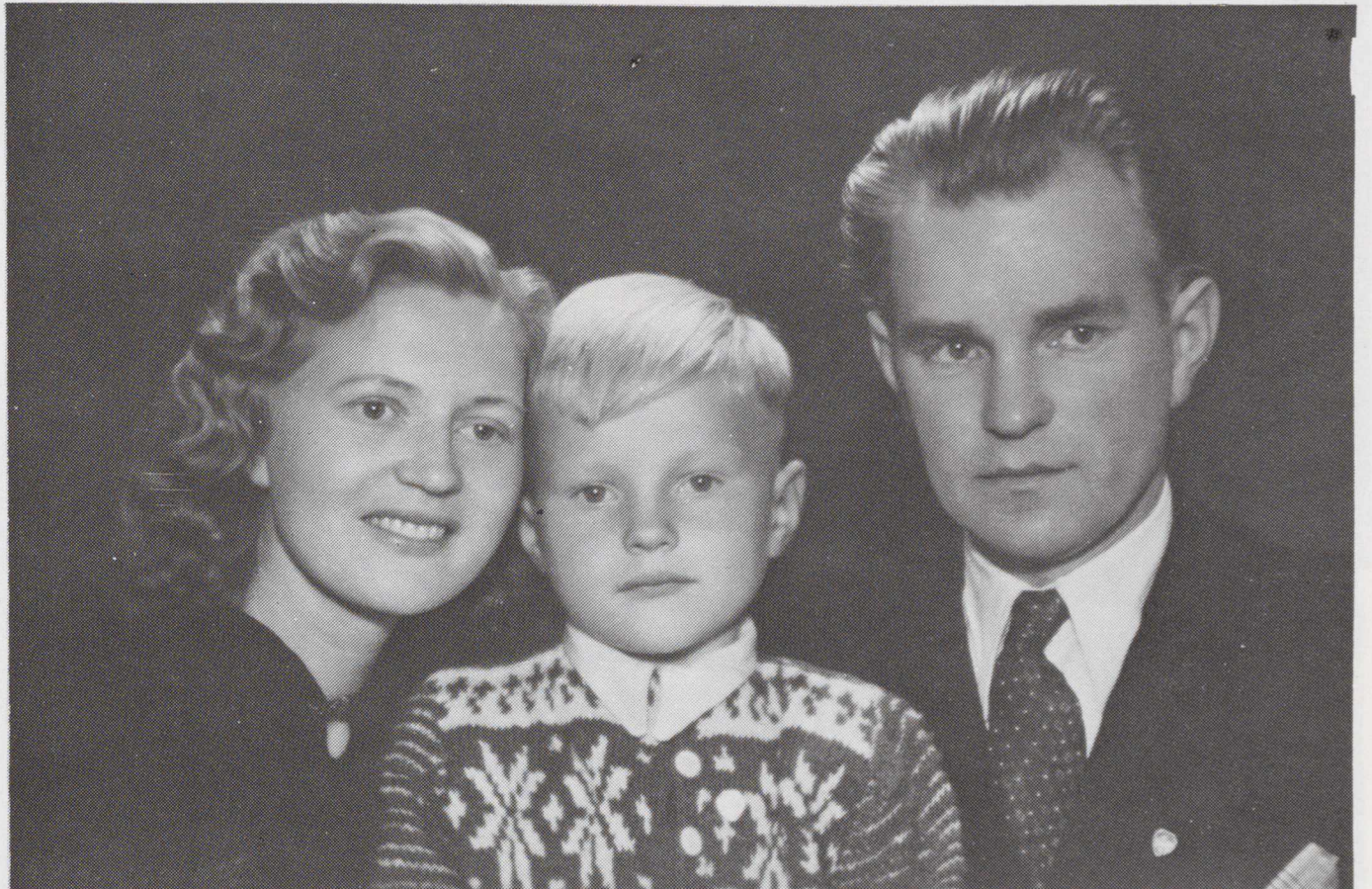
by Valerija Baltušienė

Rimas E. Mulokas was born on January 28, 1942, in Vilnius Lithuania of Lithuanian parents Jadvyga (Sakalauskaitė) and Jonas Mulokas. His mother was a registered nurse and his father a well-known Lithuanian architect designing and building buildings in the Lithuanian motif.

Like many other Lithuanians Rimas and his parents left Lithuania in 1944 before the second Russian occupation of Lithuania during WW II and moved to Germany and lived in various parts of Germany and Austria. They emigrated to Chicago via East St. Louis Illinois on January 20, 1949, at the request of his father's Rokiškio classmate, now Bishop, His Excellency Antanas Deksnys. Rimas attended grammar school at Nativity B.V.M. in Chicago's Marquette Park, high school at St. Rita's, College at Illinois Institute of Technology and the University of Illinois in Champaign Urbana, where in 1965 he received a Bachelors of Architecture Degree.

While in the displaced persons camps in Germany, Rimas was always aware of his Lithuanian heritage, being around his father who was always involved in designing and building models of Lithuanian wayside crosses and designing monuments and other Lithuanian symbols indicating his heritage and past. There was never a question of who Rimas was and never a problem knowing that he was going to be a Lithuanian.

After emigrating to the U.S., Rimas's father was still involved in Lithuanian community affairs, organizing exhibitions, art shows and still designing various Lithuanian monuments. Shortly thereafter his father got his first major break — he was commissioned to design the Nativity B.V.M. church in Chicago's Marquette Park. Then began the thorough research into Lithuanian wood folk art and how it could be incorporated into steel and bricks and used in architecture. While babysitting Rimas, his father visited almost every church he could think of that was ethnic in character and that depicted a national heritage, so that he could develop a truly authentic Lithuanian style and not copy the Lithuanian architecture of the past that was mostly influenced by the Germans and French. This was the beginning of his Lithuanian style which evoked much skepticism and criticism and controversy but also had backers.

Rimas with his mother Jadvyga and father Jonas, just before emigrating to the U.S., Augsburg, Haunstetten, Germany.

Rimas su savo tėvais Jadvyga ir Jonu Augsburg, Haunstetten, Vokietijoje prieš pat emigraciją į JAV.

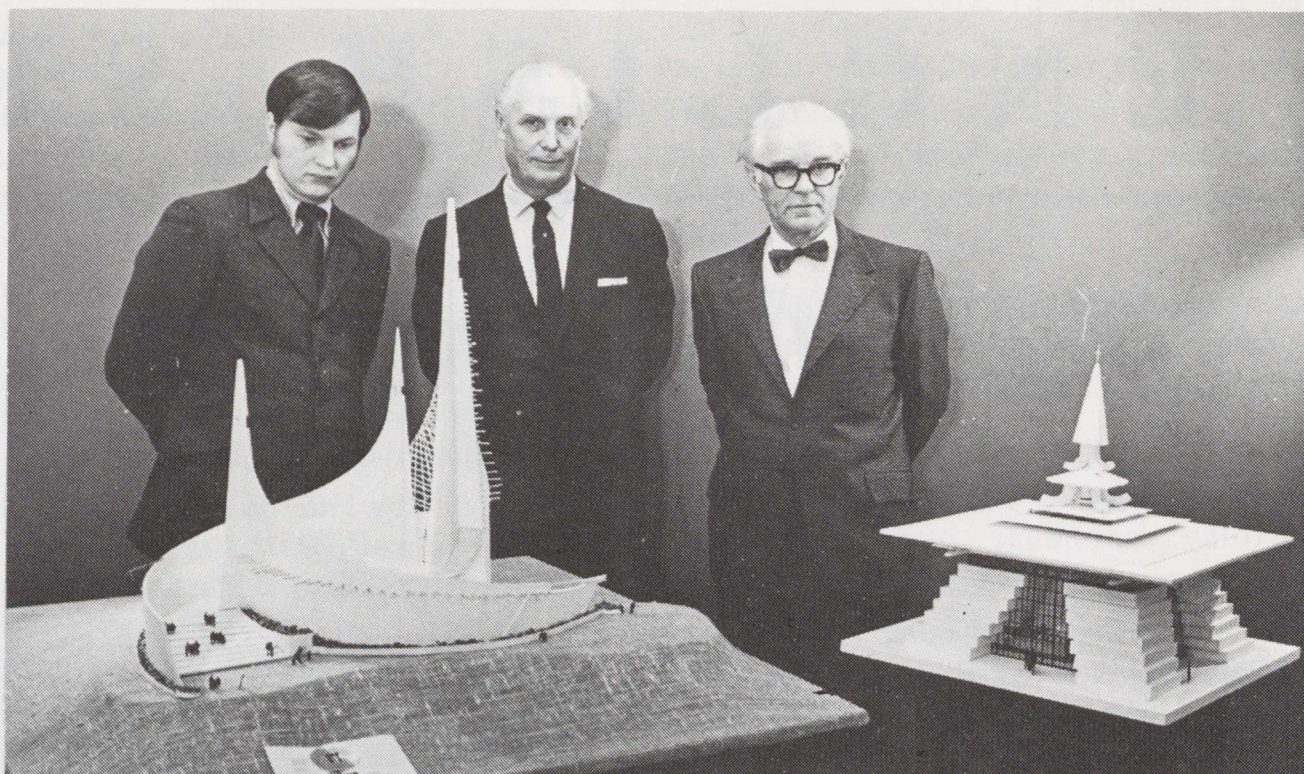

Rimas as President of Korp! Neo-Lithuania, Chicago, 1962. Seated from l. to r.: R. Jurkūnaitė (Vitkienė, now in L.A.) Rimas Mulokas, Sylvia Norkytė. Standing: Š. Gotcetas, I. Andrašūnas, J. Valkiūnas, A. Saulis. *Korp! Neo-Lithuania pirmininkas Rimas su filistrais. Sėdi. Iš k.: R. Jurkūnaitė (Vitkienė, dabar gyvena Los Angeles), Rimas Mulokas, Sylvia Norkytė. Stovi: Š. Gotcetas, I. Andrašūnas, J. Valkiūnas, A. Saulis, 1962 m. Čikagoje.*

In these early years Rimas began to comprehend Lithuanian culture, heritage and traditions and unknowingly became very active in most Lithuanian organizations. He too started organizing art shows, dance groups, school plays, fairs, and Christmas shows in every place that wanted to know about Lithuanians. He started building models of Lithuanian crosses and of course his dad's churches.

In his early years Rimas was a member of the Lithuanian Boys scouts, Ateitininkai, Lithuanian Student Association, Žilvitis dance group in Cicero, Student Architectural societies, Lithuanian Studies on Saturdays, and a college Lithuanian Fraternity Korp! Neo-Lithuania.

Rimas came to California from Chicago by way of Philadelphia in 1972. After graduating from college he worked for several architectural firms and eventually was offered a position of Chief Architect for the Atlantic Richfield

Rimas with his award winning design of contemporary Lithuanian church. With, (l. to r.): P. Gaučys, and his father J. Mulokas.

Rimas su premiją laimėjusiu moderniškios bažnyčios modeliu. Iš k.: Rimas, P. Gaučys, architektas J. Mulokas.

Rimas with fellow architects and engineers in L. A. Sitting. First row, from l.: M. Sodeika, Rimas, V. Tamošaitis. Second row: A. Gustaitis, V. Vidugiris, R. Stočkus, A. Sekas, Marytė Stočkus (deceased), B. Mačiulis, P. Žygas, E. Arbas.

Rimas tarp kolegų architektų ir inžinierių, Los Angeles. Pirmoje eilėje. Iš k.: M. Sodeika, Rimas, V. Tamošaitis. Antroje eilėje: A. Gustaitis, V. Vidugiris, R. Stočkus, A. Sekas, Marytė Stočkutė (mirusi), B. Mačiulis, P. Žygas, E. Arbas.

Rimas welcoming Simas Kudirka to Los Angeles. From l.: A. Mažeika, B. Dūda, F. Speecher, Simas Kudirka, Rimas, E. Balceris.

Rimas sveikina Simą Kudirką. Iš k.: A. Mažeika, B. Dūda, F. Speecher, Simas Kudirka, Rimas ir E. Balceris.

Co. They later transferred him to Philadelphia and shortly thereafter, after another promotion, they offered him a position in Los Angeles.

Professionally, Rimas has worked as an Architect designing a variety of structures, from the insignificant rest rooms that all apprentices must do to more elaborate structures like office buildings, residential structures and the like. While still in Chicago he also worked in his father's small office, still involved in Lithuanian buildings. The most notable on which he had major input was the remodeling and expansion of the Lithuanian Youth Center, in Chicago. "I still remember the cold days of January, when my father and I were standing on the scaffolding of a four story building, picking out bricks for color and size, so that we could get the mural of the Lithuanian Vytis on the edifice. My dad's wish was that he and I would work together professionally. But as any young professional, I wanted to do it my way and did not continue in his business at this time."

California opened a whole new world for Rimas. The Lithuanian community, though not very large, was extremely active and Lithuanian. He immediately was asked to join one association and another and became fully assimilated into its community. Organizational projects of one kind and another were always on his agenda, — dances, art shows, Lithuanian Saturdays school activities and the like. In 1976 he again had the opportunity to expound the Lithuanian name and its heritage in celebration of the American bi-centennial in an exposition at the Museum of Science and Industry where Lithuania's heritage was seen by three quarters of Los Angeles residents.

Shortly thereafter, Rimas's father and mother decided that California winters were much more bearable than those in Chicago, and in 1978 they moved from Chicago to Los

Rimas at Lithuanian scout camp Rambynas, Big Bear Lake, CA, shown making Lithuanian wayside crosses (koplytėles) for the scouts.

Rimas, skautų stovykloje "Rambynas", demonstruoja koplytėlių gaminimo meną.

Rimas opening the show (Lithuanian contribution to US) at the Bi-Centennial exposition at the California Museum of Sciences & Industry in Los Angeles.

Rimas atidaro lietuvišką parodą (lietuvų įnašas Amerikos gyvenime) California Museum of Sciences and Industry muziejuje, Los Angeles, minint Amerikos 200 metų jubiliejų.

Rimas and Rūta Lee at a fund raising benefit at his residence, for Lithuanian Days 1987.

Rimas su Rūta Lee LB ruošoms "Lietuvių Dienoms" pelnui sukelti ruoš-tame parengime, Mulokų rezidencijoje.

Rimas at his residence with artist V. Vizgirda, 1987.

Dail. V. Vizgirda svečiuose pas Rimą, 1987 m.

Angeles. Again the idea came up to start working together and so father and son formed a company. They started to design and build condominiums in Santa Monica and West Los Angeles and some single family homes. Not long thereafter Rimas's father succumbed after a long illness; but the Lithuanian traditions and heritage he instilled in Rimas continued more strongly than ever.

Because of the building and development boom in California, Rimas not only continued the business but expanded it by going into partnership with Vincent Lentz to handle the increased work. The projects became larger and more numerous. From the early beginnings of 5-unit condominiums and a few houses in Santa Monica, to projects that encompassed 100-unit apartments, and many in between, to residential tracts starting from one house to over a 100 that are under construction today.

Obviously, in a market that has relatively few Lithuanians, his architectural style changed to fit the market needs. Buildings were more contemporary, and instead of doing all design and architectural work himself, Rimas hired numerous architects to complete the work, with substantial design direction from him.

"All of my projects are my favorites, they all represent substantial effort, which in turn returns a financial reward, not only to ourselves

but also to our investors who believed in us. It is sometimes very difficult to sell one of your houses or apartment buildings because they become so much a part of you, and when the escrow closes you are no longer involved”.

The Lithuanian architect who most inspired Rimas was his father, Jonas Mulokas. “He tried in every way to create a Lithuanian architecture and style by developing ideas from old Lithuanian folk art. He never missed an opportunity to create something Lithuanian. What made him great is that he felt that a person’s traditions and culture should be reflected not only in books and prose, but also in architecture.

“I began to understand and admire him when he had the opportunity to develop an American Indian Mission for the Cheyenne Indians in Montana. There he studied Indian folk art and tried to incorporate some characteristics of their art into the architecture. This gave the Indians a sense of belonging and feeling and another method of propagating their culture. My father despised the Bauhaus imitators and the so called international style. He felt the only reason that it was successful was that it was easy for less talented architects and engineers to copy.”

Rimas has always tried to hire Lithuanians for his company. “Until counting I never realized that there are so many young Lithuanian architects. The most notable of all was a young girl, Maryte Stockus. She was an extremely talented young lady who lived life with a great burden, which she was determined to overcome. She never let her personal health interfere with her love for life and architecture. She would always want to work and create new projects, many times making me swear not to tell her father that she was working on this and that. She is a constant reminder to me and a great inspiration. I miss her dearly.”

Rimas and Ruta visiting with artist V. Petravičius in Union Pier, Michigan, 1987.
Rimas ir Rūta svečiuose pas dail. V. Petravičių, Union Pier, Michigan, 1987 m.

Rimas and his family, at Undine’s high school graduation, 1987. From l.: Rima, Undinė, Aušra, Rūta and Rimas.
Rimas su šeima, Undinės gimnazijos baigimo proga, 1987 m. Iš k.: Rima, Undinė, Aušra, Rūta ir Rimas.

Rimas’s residence, the site of many benefits, 1987. Designed by Mulokas & Assoc. and built by Mulokas-Lentz.
Rimo rezidencija, kurioje vyksta daug įvairių organizacijų parengimų lėšoms sukelti. Planas R. Muloko, statyta Mulokas-Lentz kompanijos.

Rimas has had a few overtures about doing a project in occupied Lithuania and would welcome the opportunity to do so. He would like to design some monumental structure, whether a church or museum, but something that would allow for architectural expression in the Lithuanian style.

celebrating their Silver Wedding Anniversary. "We had the idea that during our trip to Lithuania this August it would be nice to get remarried in Vilnius, at the Aušros Vartai. We'll see how we accomplish this goal, but knowing Rūta it's a done deal."

Rimas and his partner of Mulokas-Lentz. From l.: Rimas, Mark Berns and Vince Lentz, his partner.

Rimas su savo firmos Mulokas & Lentz partneriu. Iš k.: Rimas, Mark Berns ir Vincas Lentz, partneris.

During his activities with Korp! Neo-Lithuania in Champaign, Illinois, he met his wife-to-be, Rūta, on a blind date; and they married in August of 1964. Rūta is the only daughter of Victor and Dr. V. B. Raulinaitis. Rūta's mother became one of the most prominent women doctors and administrators in the history of the Veterans Administration, being chosen the Federal Woman of the Year a few years after our marriage. The presentation banquet in Washington by then President of the United States, Mr. Nixon, was one of those memorable moments not only for the recipient but her relatives, friends and all Lithuanians alike.

"Rūta is an exceptional lady; a marvelous wife, mother and hostess. What amazes me most is her positive attitude in the face of adversity. Rūta has always been at my side no matter what project I got involved with. In fact in many ways she encouraged me to continue. Rūta has degrees in Sociology and Business and a Masters degree in Education. She is not only a partner in life, but she is also the company controller. It may seem odd that she works at all, but I found early on in life, that to be successful, one has to pay his dues, and this means long hours in the office. One way of growing together is also working together."

Rūta and Rimas will be celebrating a few milestones this year. They both emigrated to the U.S. 40 years ago and this August will be

Rūta and Rimas are the proud parents of three lovely daughters. Undinė is 19 yrs old and a sophomore at U of C in Irvine; Rima, a 15 yr old sophomore at Chaminade College Prep.; and Aušra, a 9 yr old 4th grader at Pinecrest grammar school. All are A-students, with all A-qualities and attributes. They all pitch in whenever the time arises. They all belong to Spindulys, the local folk dance group, all are members of the girl scouts, and all have attended or are attending Lithuanian Saturday school. Undinė is now studying economics and statistics, together with biology. She has been a cheerleader and homecoming princess. Rima, she's an "actress" and wants to be in show business, has been elected a member of the student council and has many ambitions; but at 15 she's "too mature" to discuss these things with her parents. Aušra doesn't give up. She's studying the piano and trying to fit into her older sister's cheerleading outfits. Maybe she's the Architect. "My no longer secret fatherly ambition is to have a firm named Mulokas & Daughters."

"Yes I help organize, decorate, and offer whatever assistance to many Lithuanian causes. Closest to my heart are the children and the history of Lithuania. There is always a soft spot for the scouts, and I have always tried to help. Again I never paid attention to what I did, but only now realize that the list is pretty long. This

1,800,000 Lithuanians Sign Petition Against Constitution Changes

On November 13, **Sajūdis** made public its own draft of a new Lithuanian Constitution, which was approved by the group's 220-member governing council. The **Sajūdis** hoped not only to convince the Lithuanian Supreme Soviet to adopt a distinct Constitution for Lithuania, but also to reject the Kremlin's constitutional proposals. A massive petition drive, calling on the All-Union Supreme Soviet in Moscow to drop the proposed amendments to the Soviet Constitution, netted more than 1,800,000 signatures in one week.

Four "Prisoners of Conscience" Return to Lithuania

Four prominent Lithuanian "prisoners of conscience" returned to their homeland early in November. They are **Balys Gajauskas** and **Viktoras Petkus**, members of the Lithuanian Helsinki Group; Father **Sigitas Tamkevičius**, founding member of the Lithuanian Catholic Committee for the Defence of the Believers' Rights; and **Gintautas Iešmantas**, a poet and journalist. Gajauskas, Iešmantas and Petkus had been adopted as honorary members by various International P. E. N. Centers.

The release of the four and of **Voldemaras Karaliūnas** from a Kaunas psychiatric hospital was announced on October 28 by LCP First Secretary **Algirdas Brazauskas**. The Lithuanian Committee to Save Political Prisoners, however, continues to collect information on the remaining political prisoners and to make efforts to assist **Boleslovas Lizūnas**, **Gintaras Muzikevičius** and others. This past summer, Catholic priest **Alfonsas Svarinskas** was released from labor camp on the condition that he emigrate abroad. He presently resides in West Germany.

(ELTA, Nov. 1988)

obviously indicates that I enjoy my work. I never thought of my activities in the Lithuanian community as being overburdening, and I never realized how many organizations I've worked with until you asked the question."

Rimas continues to be active in many and varied organizations and professional groups, among them: Lithuanian Boy Scouts; Lithuanian Student Society; PLIAS (World Assn. of Lithuanian Engineers and Architects), past president; American Inst. of Architects; Balfas, director; Balzekas Museum, director; Lithuanian Community Council; ALTas (American-Lithuanian Council); L. A. Lithuanian Sports Club "Banga", past officer; Fine Arts Club (Dailiuju Menu Klubas), past president; L. A. City Council Citizens Advisory Committee.

OUT OF THE PAST

The Story of Emily Plateris

*Iš praeities tavo sūnūs
Te stiprybę semia...*

© by Albert Cizauskas

Like a wraith out of Lithuania's ancient past, a young woman, armed and mounted, exhorted her people to rise against their Russian oppressors. Appearing unexpectedly on a Sunday in March of 1831, in front of the local church near her ancestral estate, she cried out: "It is time ... (to) break the chains that bind us... we must be free, God wills it!" These impassioned words helped light the spark of rebellion among the troubled and leaderless people. Taking matters into her own hands, Countess Emily Plateris scorned the undecided men in Vilnius waiting for Polish support before daring to take up arms against their common enemy.

It was one of those rare moments in a nation's history when a single individual, this time a young and determined woman, rouses the people. What made it all the more memorable was that Emily, like Joan of Arc in a male-dominated society centuries earlier, shamed and led men into action. It would be easy to exaggerate the military significance of what Emily Plateris accomplished, but it was her heroic spirit and temper which became the stuff of history.

Little biographic material is available on this latter-day Joan of Arc. Most of it is based on a book written by Joseph Strasevičius, a friend and neighbor, who knew Emily most of her life and participated with her in Lithuania's partisan warfare of 1831 against Russia. He provides the facts but embroiders them with the florid language and sentiment typical of the 19th century. Still, his biography has the virtue of personal knowledge. It presents a story that is at once romantic, patriotic, and tragic, one that reflects the story of Lithuania itself.

The making of a Heroine

The Plateris family, which originated in Germany, arrived in Lithuania as crusaders early in the 13th century to force Christianity upon the pagan Baltic peoples. Eventually, however, the Plateris warriors buried the sword and settled in the Baltic lands to become rich and powerful barons.

It was into the Lithuanian branch of the family that Emily was born in Vilnius on the 13th of November, 1806. Her father, the Count Xavier Plateris, was considered a libertine and ne'er-do-well, whose marriage to Anna von Mohl, a Baltic German noblewoman, soon broke up. In a move unusual for the time,

Countess Emily Plateris
Grafaitė Emilija Platerytė

Countess von Mohl fled her husband, taking the young Emily to live with a relative in Livonia, near the Lithuanian border.

There Emily grew up as an only child in a feudal castle, whose very walls exuded the historic lore of olden battles and heroic deeds. Her biographer notes that the "antique aspects of her surroundings" induced certain melancholic aloofness and independence of spirit. Ancestral inheritance and a rigorous education which included mathematics and history were additional factors in shaping the unique personality of Countess Plateris.

From the very first, Emily was unlike the average daughter reared in an aristocratic environment. Dolls and other playthings gave her scant pleasure. As the noblewoman matured, she longed to do more than grace a ballroom,

indulge in idle gossip, and snare a titled husband. She preferred the solitude of the Baltic forests and such masculine pursuits as hard riding and the handling of arms. She even groomed her own horse and kept pistols on a writing table. In a sense, Emily Plateris was a living contradiction. Her strong will forced a frail constitution to endure hardships and fatigue to the very end. Despite a melancholic temperament, she developed into a brash and outspoken person, brooking no nonsense or opposition, an early champion of the right of a woman to express her thoughts and act accordingly.

Yet this unusual woman had a softer side as well. Like her fellow countryman, Kosciuszko, whom she greatly admired, the Countess felt a deep compassion towards the less fortunate, especially the ill and old serfs on the castle's estate whom she tended and whose children she taught. In her day, such concern for the underprivileged was rare. Interest in peasant welfare melded naturally with her absorption in history and led to collections of peasant songs and tales which scholars have praised.

Her biographer describes Emily Plateris as a slender woman, of middle height, well-shaped, with soft features, gray-blue eyes, and thick hair waving down over her shoulders. This image is confirmed by a portrait which almost seems to belie her vaunted aggressiveness and melancholy, except for the military style of dress and the large, piercing eyes as if seeing things unseen.

It is not difficult to believe that Emily's good looks attracted the attentions of several men, none of whom she encouraged. One, a Russian general, was highly incensed at her refusal of his marriage offer, and stiffly demanded to know why. Emily replied, briefly but pointedly, "Sir, I am a daughter of my country." Evidently, she had already made up her mind to sublimate the natural impulses of a young woman for the sake of her native land.

The Year of Rebellion

To appreciate the phenomenon of Emily Plateris, one must first understand the tumultuous history of her age. Napoleon's militarism had shaken up the ruling dynasties of Europe and awakened the nationalistic aspirations of its subject peoples. His defeat in 1815, however, resulted largely in the return of the despotic rule of the old regimes. As a consequence, Europe seethed with political unrest from one end of the continent to the other. Among the more significant and successful uprisings was that of the Parisians, who, in a short but bloody struggle in July 1830,

overthrew their tyrannical king. The Parisian example encouraged the Lithuanians and Poles who had long regarded the French as their political and cultural mentors.

Following Napoleon's defeat, Alexander I, the Russian Czar, played a cat-and-mouse game with the Poles. He granted them a kingdom with all the trappings of autonomy but with himself as Poland's sovereign. The Poles learned the hard way, as they are doing today, that political independence is meaningless so long as ultimate authority resides elsewhere. Lithuania was not even allowed the charade of independence; the Czar treated it as a Russian province.

Neither the Lithuanians nor the Poles could accept such an unsatisfactory resolution to their national interests. Unrest among both peoples fed on itself, inflamed by news of various rebellions across Europe, especially that of the French. Open revolt finally broke out when it was rumored that the Czar intended to deploy the Polish army, and the Lithuanian components of the Russian forces, to crush the insurrection in France.

In an action born of false hope, the Poles, late in 1830, expelled the Czar's viceroy and declared the country independent of the Romanov dynasty. Having a small regular army at their disposal, the Poles fought valiantly against their giant but surprised opponent, receiving and inflicting heavy losses. The crucial element of surprise, however, was soon dissipated, as the Poles lapsed into a puzzling lethargy, as if they misunderstood or feared the consequences of their own bold action. Polish historians allege that the insurgents hoped somehow to appease the Czar and arrive at an acceptable compromise with him, all this despite open military defiance.

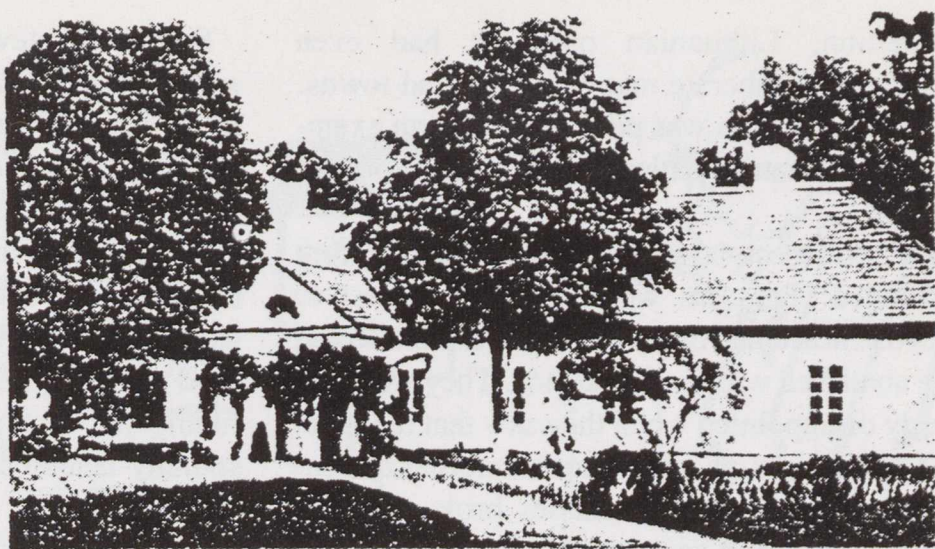
In any event, hesitation proved fatal, affording Russia the opportunity to regroup and ending whatever little hope there had been of foreign support for the Polish rebellion. Lithuanian leaders, for their part, relied heavily on Polish intervention because the Czar, sensing an uprising, had earlier neutralized Lithuanian conscripted forces by stationing them in far-off Russia. Depending on the Poles was a serious blunder since Polish help, when it finally arrived, was too little, too late, and too weak.

It was at this moment that Countess Emily Plateris, at the age of 24 years, entered Lithuanian history.

And a Woman Shall Lead Them

The year of 1830 was a turning point in Emily's life. In a sense, the coincidence of private and political crisis was fitting, since the young Countess had deliberately courted the image of heroine from her earliest days. Her mother, to whom she was deeply attached, died that year after a long illness. Bereft of the one person she dearly loved, Emily for a time became disoriented with grief. In desperation, she turned to her father from whom she had not heard

Lithuanian Manor
Lietuvos dvaro rūmai

in all the years since their separation. That strange man, however, spurned his daughter's emotional plea for reconciliation. Emily herself, never robust, fell seriously ill, suffering from the psychic wounds inflicted by a loved mother's death and a father's callousness.

News of the Polish uprising, however, roused her spirits. Throughout Lithuania, the people were waiting for a signal from the Vilnius committee to break out into open revolt and expected the support of the Polish army. The signal, however, wasn't given and the Polish army didn't come.

When nothing happened, Emily went directly to Vilnius to confront the secret committee established to coordinate Lithuanian efforts with those of the Poles. The committee, we are told, looked upon this strange young noblewoman as an intrusive female who should be occupied with the conventional interests of her sex and dismissed her.

But Emily was not to be dismissed so easily. She remembered the example of a kinsman, Michael Plateris, who, at the age of 13, had provoked Russian ire by scrawling patriotic sentiments on a blackboard at the University of Vilnius, for which he was severely punished. The bold and quixotic behavior of a relative had deepened Emily's growing animosity toward the foreign occupier and implanted a sense of mission some day to help liberate her people. Deciding that the moment had now come, she was ready to leap over the barricades of time into immortality.

Back home, Emily, criticizing what she called "the folly of men in power," devised a plan for action. With the help of another cousin, Caesar Plateris, she proposed to take by surprise a strategically-important Russian fortress near her home. She cut short her long hair, put on a military uniform, and armed herself with a sword, two pistols, and a dirk (for close combat and to kill herself if necessary). Her militant address in front of the local church emboldened the populace which had been preparing impatiently for "a great war" of liberation. Telling the listeners not to wait any longer, she won to her side a surprisingly large force of 60 mounted nobles, 280 mounted riflemen, and several hundred peasants armed only with scythes. These volunteers were a cross-section

of Lithuanian society, and showed that Emily, a woman, possessed sufficient force of personality to inspire men of different classes to follow her.

Her plan of action, however, was too ambitious and complicated. Lithuanian military cadets, stationed at the fortress, were to rebel at a given signal, creating a diversion within to facilitate its takeover. On the way, Emily's group, under her command, managed to defeat several units of surprised Russian troops, and even liberated several villages. The Russian commander at the fortress, however, not only learned of Emily's movements, but was also apprised, probably by informers, of the cadets' intended role. He had them removed from the fortress and ordered a battalion equipped with cannon to rout the approaching insurgents. Superior forces and the element of surprise, now on the other side, did exactly that. Emily and her volunteers had to retreat but the rumor of a young Lithuanian woman leading Lithuanian men into battle against the Russians soon spread throughout the countryside.

The initial euphoria of meeting the enemy head-on gave way to the more practical consideration of how to continue the struggle. At about this time, a number of other uprisings had flared across Lithuania Minor, where the people ignored the continued inaction of the Vilnius committee. Emily joined one of these groups which greeted her first with considerable skepticism because of her sex. The proud Countess was not a woman to be scorned and asserted defiantly that she could endure the fatigues and dangers of partisan war as well as they.

And so she did, shifting from company to company of guerillas to fight with those whose potential for harassing the enemy seemed greater to her. One of these units, caught by heavy Russian fire for many hours, was finally routed. Emily was the last to flee. She led some forty men to safety past enemy lines and then eluded hot pursuit by taking refuge in a neighboring forest.

For two months, rebel groups roamed Lithuania. One historian estimates these lightly-armed and untrained "freedom fighters" at 50 to 60 thousand men who hit the Russians here and there and everywhere, and then melted into the countryside. At the high point of the

rebellion, Lithuanian partisans had even managed to liberate many villages and towns.

Emily Plateris was part of all this, an example of Lithuanian nationalism in one of its finer hours.

In retrospect, however, the hour was far from troubled. Peasants were among the first to revolt, heartened by rumors that serfdom would be abolished with independence. They were bitterly disappointed when they saw that the landed gentry had no such intent. Internal dissension between the two classes broke out into open conflict in some areas, weakening their efforts against the Russians. Another handicap was the lack of arms. Without centralized authority or planning, rebel units split into small, uncoordinated groups, operating pretty much on their own.

The Russians began their counteroffensive in June with the dispatch of large armed forces in a three-pronged attack to quell the rebellion in both countries. Two armies converged upon Lithuania, one from the north and one from the east. The insurgents soon were flushed out from their strongholds in the rural areas and forced to hide out in the Lithuanian forests.

A third army descended upon Poland. After some fierce engagements, the Poles also found their backs against the wall. In desperation, they now decided to send the long-awaited troops into Lithuania with the hope of diverting pressure from Poland.

The Polish Debacle

The late Polish intervention, however, was poorly executed. Several Polish armies crossed the Nemunas one by one in late spring without clear lines of authority or coordination, a situation made to order for professional bickering among the generals. One eyewitness observes that the Polish military, having many chiefs, ended up by having none. On top of this, the senior general, Anthony Gelgaudas*, a Polonized Lithuanian noble, is said to have been lazy, incompetent, and vain, idling his days away in socializing with the Lithuanian aristocracy.

The first Polish general to arrive was Chlapowski who was greeted with considerable enthusiasm. Emily's exploits were already known in Poland so that the general "welcomed her in a most flattering manner." Puzzled, however, by what to do with this female warrior, the general condescendingly advised her to return home and rest from her exertions. Once again, Emily confronted male chauvinism and, once again, she rose above it. Her powers of persuasion must have been unusually strong, for the initially-dubious general ended up by commissioning the feisty young woman a captain in command of the first company of a Lithuanian regiment.

Following a few successful minor skirmishes with the Russians, Chlapowski became highly incensed and non-cooperative when general Gelgaudas came on the scene and, by virtue of his superior rank, assumed overall command. Gelgaudas marched on Vilnius but, through his usual dilatory behavior, permitted the Russian garrison there to be reinforced from three thousand to thirty thousand defenders. Prodded finally into action, the inept Gelgaudas was soundly beaten and forced to retreat.

Polish General Dezydery Chlapowski
Lenkijos generolas Dezydery Chlapowski

In the meantime, Emily's company had been ordered to Kaunas where, once again, poor leadership resulted in disaster. The company was virtually cut to pieces but captain Plateris fought to the last as usual, and would have been killed or captured but for the gallant action of a Polish officer who gave Emily his horse on which she fought her way out. When Gelgaudas heard of the intrepid behavior of this by-now-widely-acclaimed woman, he commended her officially for "great courage and astonishing coolness" under fire.

Crippled by heavy losses, the Polish high command, after less than two months, decided to abandon Lithuania to its fate and return to Poland. Gelgaudas was the first to leave, but chose instead the security of neutral Prussia where he surrendered his arms. When it became apparent that Prussia rather than Poland was their objective, his troops became resentful and even suspected a betrayal. No sooner had Gelgaudas crossed over into Prussia than a young Polish officer rode up to him suddenly and shot him to death, crying "Treason!"

By this time, Emily's company had ceased to exist. She chose to join Chlapowski's forces in the belief that they would rejoin the fight in Poland. When Emily Plateris realized that Chlapowski too was deserting to Prussia, she

rebuked him with sarcastic defiance: "Sir, I wish you a safe journey, (but) I will fight for my country as long as I live."

The End

The disillusioned Countess now disguised herself as a peasant and, accompanied by her cousin, Caesar, endeavored to reach Poland where resistance still persisted. The dejected group, which included another young woman, Mary Rasanavičius, fled by night through

forests to elude the Russians, especially Cossaks whom all feared. After ten days and nights without shelter and virtually without food, Emily came down with a high fever and collapsed, her body no longer responding to her indomitable will. Her companions bore her to a neighboring village, Kapčiamiestis, in southwestern Lithuania. Here they were able to find refuge with a friendly Lithuanian landowner. Rest and a doctor's care helped to restore Emily's strength somewhat but not sufficiently to resume the flight to Poland.

For security, the Countess even assumed a fictitious name, that of Madame Korawinska, during a long convalescence of several months. Everyone involved was in considerable danger, since the Russians were combing the countryside for insurgents and their supporters, many of whom were sent to a sure death in Siberia.

Despite efforts to shield her from the news, Emily began to sense the bitter truth about the insurrection's impending collapse. She had clung with a zealot's hope to the illusion that somehow the fortunes of war could be reversed. When defeat became irreversible, the small spark of hope that had sustained her was extinguished, and, with this, her life too. Countess Emily Plateris died on the 23rd day of December, 1831, barely 25 years of age.

For a person of Emily's temperament, it was fitting that death came with defeat. She had performed with a passionate intensity in the drama of her people's liberation, a drama that continues today, its last act yet to be written.

Postscript

The life of Emily Plateris could have inspired a Verdi or Puccini. In fact, a Lithuanian musical drama based on her life was presented at Chicago in 1979 by the Lithuanian National Ensemble. In the last century, Adam Mickiewicz, the epic poet, memorialized her in verse. Poems in her honor were also composed in English, French, German, and Italian.

(please see page 21)

*The famed English actor, John Gielgud, is a descendant of the Gelgaudas family.

Congress of the Lithuanian Restructuring Movement.

Sajūdis, The Lithuanian Restructuring Movement, held its first Congress on October 22-23, in Vilnius, with 1127 delegates taking part. The Congress concluded with the election of the **Sajūdis** parliament (**Seimas**) of 220 members. The **Seimas** in turn elected a 35-member Council, which includes wellknown Lithuanian intellectuals, one priest, and one member each of the Jewish and Russian minorities in Lithuania. At least 13 members of the Council are Communist Party members. The resolutions and the program of the **Sajūdis** adopted at the Congress stress Lithuanian political, cultural and economic sovereignty.

LITHUANIAN REFORM MOVEMENT "SAJŪDIS" ISSUES CONGRATULATORY LETTER TO ESTONIA AND ADOPTS RESOLUTION ON ITS GOALS

The following statements — a letter declaring Lithuanian support for Estonia's declaration of sovereignty and a summary of objectives by the Assembly of the Lithuanian Reform Movement "Sajūdis" — were received by Lithuanian Information Center. Texts of the statements follow.

The Assembly of the Lithuanian Reform Movement, which understands well the spirit of contemporary politics and the importance of political and juridical actions, completely supports the declaration, legislation and resolution adopted by the Estonian SSR Supreme Soviet in November 16, 1988. These documents are priceless because they open up new possibilities for the actual establishment of sovereignty by the Union Republics. Today, Estonia, is the pride of all Baltic nations.

At the same time, we do not support the decree adopted by the Presidium of the USSR Supreme Soviet on November 26, 1988, which declared void the legislative acts of the Estonian SSR Supreme Soviet. This position of the USSR's highest state organ differs little from infamous great-power tradition and undermines the aspirations for sovereignty of the Union republics. The Lithuanian Reform Movement Program states that sovereignty is impossible without the basic right to republic ownership, without real economic and financial autonomy.

The **Sajūdis** Assembly expresses solidarity with all Estonian people, who realized earlier than we that only a change in the legal status of the Baltic republics can return to them the guarantees of national and social stability, and of state sovereignty as promised in 1940.

*Adopted by the Assembly of the Lithuanian Reform Movement
December 4, 1988. Vilnius, Lithuania.*

The **Sajūdis** Assembly also adopted a resolution about the Movement's objectives. It states that actions by the Lithuanian Supreme Soviet on November 18, 1988, i. e. failure to follow the Estonian lead, was a shock to Lithuania, but also transformed "a movement which was at its infancy, full of youthful enthusiasm and energy, but idealistic, naive and trusting into movement which is beginning to comprehend that it must work and fight in the harsh conditions of present realities." The Assembly states that there is a lack of understanding about the impact of the Stalin-Hitler pact. However, "in Lithuania, we have fully realized that the way of life forced upon us is leading us to spiritual, ecological and economic disaster," and "we are beginning to realize that law is the basis for normal public life and for relations between man and state."

The Assembly assesses recent USSR Supreme Soviet decisions by saying the special session was "a collision of great-power forces and democratic law." It was an attempt "to preserve as a unitarian state the union of republics deprived of their rights," and a refusal "to create a new Soviet Union as an amalgam of equal and sovereign republics."

The Assembly spells out a number of positions and objectives of the Lithuanian Reform Movement:

- * The Stalin-Hitler pact should be "declared unlawful."

- * Relations between Lithuania and the USSR and with other sovereign republics should be governed by treaty.

- * Only common defense, foreign policy and union budget questions should be the joint province of Lithuania and the USSR, but if actions by the USSR state organs are contrary to the interests of Lithuania, it "must have the right to retrieve the functions provided to joint authority."

- * **Sajūdis** "without reservation" defends Lithuania's "right of self-determination", which is realized by the citizens of the republic "voiced through democratic referendum."

- * **Sajūdis** defends the primacy of laws in the Lithuanian SSR over the Union laws.

- * **Sajūdis** supports the principle that all natural resources, primary means of production in all areas and all other wealth within the boundaries of the republic are the sole property of the republic.

- * These principles are spelled out in the new edition of the Lithuanian Constitution in Articles 11, 68, 69, 70. The Assembly supports the proposed Constitution and the Lithuanian Supreme Soviet with its November 18, 1988 decision that it considers the proposal the basis for the Lithuanian Constitution.

- * **Sajūdis** seeks democratic popular elections in Lithuania, and will endorse those candidates, who resolutely defend the sovereignty of the Lithuanian SSR, the economic autonomy of the republic, human rights and democracy.

Mikhail Gorbachev: "Now, little bird, you are free to fly away!"

THE PAST

(continued from page 20)

Before World War II, the Poles had imprinted Emily's countenance on one of their currency notes.

The biography mentioned earlier, originally written in French, was translated into English by a J. K. Salmonowicz and published in New York in 1842*. We learn from the introduction that the book's sponsors (whatever that term might mean) were distinguished political leaders in pre-Civil War American Society, such as Presidents John Tyler, Martin Van Buren and James Buchanan. The book is a rare volume which cannot be found even in the Library of Congress (except in the French version) and was graciously made available to me, as well as other relevant material, by Emily's descendants, Mr. and Mrs. Alexander Plateris of Maryland.

An interesting sidelight is that a member of the Plateris clan named George emigrated to England early in the 18th century. He was rewarded for his services to Lord Baltimore with a grant of land in Maryland where George Plateris founded a plantation and built a mansion called "Sotterley" after his wife's maiden name. A grandson served as governor of Maryland in 1791-1792.

**Most passages in quotation marks in this article are taken from the book.*

(December, 1988)

- * **Sajūdis** plans to work for the total economic autonomy of the republic and discard partial fruitless restructuring efforts.

This statement of objectives by the Assembly of the Lithuanian Reform Movement appears to be identical to earlier statements published by the Estonian Popular Front.

(LIC December 6, 1988)

GARBĖS PRENUMERATOS

Dr. R. Andries, Media, PA
A. Andriušis, Dorchester, MA
B. Apshaga, MD, Thompson, CT
V. Apynys, MD, Clinton, OH
P. Aras, Santa Monica, CA
J. Babilius, Pasadena, FL
Rev. A. Babonas, Detroit, MI
Rev. J. Bacevičius, Kintyre, ND
S. Bacevičienė, Los Angeles, CA
J. Bagdžius, Chicago, IL
H. S. Bajaliai, Los Angeles, CA
L. Bajorunas, Binghamton, NY
G. Balanda, Warren, MI
E. Balceris, Santa Monica, CA
Rev. V. Balčiūnas, Thompson, CT
A. Balčytis, Chicago, IL
A. Balsys, Woodhave, CT
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
K. Bandzevičius, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, NE
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
J. Belazaras, S. Windsor, CT.
P. Bernota, Waterbury, CT
Rev. A. Bertašius, Paterson, NJ
C. Bobelis, MD, St. Petersburg, FL.
N. Bražėnas, MD., Sparkill, NY
J. Briedis, W. Bloomfield, MI
J. Bučinskas, Baltimore, MD
E. Butkienė, Los Angeles, CA
R. Bužėnas, Los Angeles, CA
V. Čekanauskas, Lietuvos gen. konsulas,
Los Angeles, CA
V. Černius, Los Angeles, CA
R. Čibas, Australia
B. Čižikaitė, Chicago, IL
Kun. V. M. Cukuras, Putnam, CT
Rev. M. Čyvas, Albany, NY
Dr. V. Dambrava, Venecuela
S. Damulis, Vista, CA
V. Datis, Los Angeles, CA
S. Daugėla, Santa Monica, CA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
J. Dičpinigaitis, MD,
Woodhaven, NY
A. Dičius, Santa Monica, CA
A. Didžiulis, Columbia
Dr. R. Dovydaitis, Dalton, PA
V. Dovydaitis, San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
A. Drukteinis, Bedford, NH
J. Dženkaitis, Glendale, CA
V. Dzigas, Omaha, NE
I. Gailiūnas, Vancouver, WA
A. Galdikas, Los Angeles, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
V. Garsys, Worcester, MA
Pr. Gasparonis, Los Angeles, CA
M. Gelžinis, Farmingdale, NY
R. Giedraitis, DDS, Los Angeles, CA
J. Girevičius, Ont., Canada
I. Goddard, Arcadia, CA
K. Gogelis, Redford, MI
K. Grigaitis, Santa Monica, CA
P. Gruodis, Chicago, IL
J. Gumbilevičius, Winston, OR
I. Gurčinas, Los Angeles, CA
P. Gylys, Olympia, WA
R. Janowska, Norristown, PA
V. Janušonis, Dousman, WI
E. Jarašūnas, Santa Monica, CA
A. Jocas, Santa Monica, CA
V. Jokūbaitis, Euclid, OH
E. Jonušas, Omaha, NE
A. Jonynas, Pacific Palisades, CA
J. Juodis, Beverly Hills, FL
S. Jurgilas, Rancho Sta Fe, CA
J. Jurkūnas, Beverly Shores, IN
A. Kantvydas, Weston, Ont.
K. Karuža, Los Angeles, CA
Dr. B. Kasakaitis, Chicago, IL

J. Kazickas, PhD, Greenwich, CT
G. Kazlauskas, Calabasas, CA
Kun. G. Kijauskas, SJ,
Cleveland, OH
Rev. M. Kirkilas, Beverly Shores, IN
Dr. Alf. Kontvis, Westminster, CA
Dr. L. Kriaučeliūnas, Lockport, IL
Dr. J. S. Kriaučiūnas, Putnam, CT
Msgr. J. Kučingis, Los Angeles, CA
A. Kudirka, Puerto Rico.
S. Kudokas, Santa Monica, CA
C. Kulas, Southbury, CT
H. Kulber, Brooklyn, NY
J. Kutra, Santa Monica, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
B. R. Latoza, Cicero, IL
C. Laucis, Chicago, IL
G. Levinskas, Creve Coeur, MO
E. Likanderis, Chicago, IL
J. Liudžius, New Britain, CT
J. Lukas, Woodbridge, CT
B. Macijauskienė, Sunny Hills, FL
K. Majauskas, Chicago, IL
J. Malin, Pt. Richey, FL
P. Manelis, Davis, CA
A. Markevičius, Santa Monica, CA
F. Masaitis, La Mirada, CA
V. Mažeika, Park Ridge, IL
A. ir L. Mažeikos, Marina
del Rey, CA
M. Merkevičius, Omaha, NE
J. Mikaila, Seminole, FL
V. Mileris, MD, Livonia, MI
C. Miles, Norristown, PA
A. Milius, Santa Monica, CA
M. K. Mitrius, Bloom. Hills, MI
J. Mulokas, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NV
A. Naudžiūnas, So. Boston, MA
M.L. Namikai, Glendora, CA
L. Oksas, Los Angeles, CA
Kun. dr. A. Olšauskas, Los Angeles, CA
Rev. T. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Palubinskas, New York, NY
D. Paškevičius, Santa Monica, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
V. Pažėmėnas, San Carlos, CA
V. ir A. Pažiūra, Agoura, CA
F. Petrauskas, Syracuse, NY
J. Petrikonis M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
J. Pleinys, Hamilton, Ont.
P. Pranis, Vista, CA
V. Prasčiūnas, San Pedro, CA
Rev. dr. P. Ragažinskas, Central, NM
G. W. Radvenis, Los Angeles, CA
Kun. V. Radvina, Cloverdale, CA
Inž. J. Rasys, Cambridge, MA
A. Ratkelis, S. Laguna, CA
K. Raudys, Toronto, Ont.
V. Raulinaitis, Chatsworth, CA
K. R. Ražauskas, Dearborn Hts., MI
Kun. A. Rubšys, Manhattan College, NY
A. Rugys, W. Palm Bch., FL
E. Sabalienė, Los Angeles, CA
Kun. P. Sabulis, Waterbury, CT
R. Sakas, Glendale, CA
C. Sarpalis, Baltimore, MD
A. Šatas, Cicero, IL
K. Savickus, Oak Lawn, IL
E. Sawatzky, San Jose, CA
D. Schmutzer, Glendale, CA
M. R. Shalins, Woodhaven, NY
A. Sinkys, New York, NY
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai, Santa Monica, CA
V. Skirgaila, MD, Rancho Palos Verdes,
CA
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
V. Smailis, Pt. Charlotte, FL
A. Skridulis, Daytona Bch, FL
Rev. E. Statkus, Grand Rapids, MI
E. Stirbys, Santa Monica, CA
E. Rukštelytė-Sundstrom, Forest Pk.,
IL

D. Surantas, MD, Rockford, IL
C. Šimkus, W. Harford, CT
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiškus, Collinsville, IL
A. Trainis, Richmond Hill, NY
C. K. Trečiokas, Union, NJ
L. Tumas, Santa Monica, CA
P. Uknes, Brooklyn, NY
P. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg, FL
P. Urbutis, Lighthouse Pt., FL
O. Vaitas, MD, Farmington Hills, MI
A. Vaitkus, Belleville, IL
A. Vakselis, Richmond Hills, NY
Dr. J. K. Valiūnas, Southampton, NY
V. Vebeliūnas, Richmond Hill, NY
V. Vidugiris, P.E. Palos Verdes, CA
A. Vitėnas, Holmdel, NJ
J. Vitėnas, Oxon Hill, MD
M. Volodka, Downers Grove, IL
S. Waitek, Brentwood, CA
A. Yutz, Munhall, PA
E. Žiaušys, Amsterdam, NY

“Lietuvių Dienų” garbės
prenumeratoriais skelbiami tie, kurie
kasmet prisiunčia po 35 dol.

AUKOS Lietuvių Dienoms paremti

Sausio mėnesį aukojo:

Po 100 dol. — V. Pavalkis

Po 75 dol. — kun. V. Redvina

Po 60 dol. — kun. A. Bertašius, kun. J.
Domeika

Po 30 dol. — K. Ambrozaitis, MD, S. Damulis

Po 20 dol. — A. P. Bagdonas

Po 10 dol. — P. Jonikas, E. Lengnikas, B.
Macijauskas, A. Mingėla, J. Vaitkus

Po 5 dol. ar mažiau — A. Galdikas, P.
Kausteklis, P. Kaziukonis, I. Medziukas,
J. Mikalonis, J. Paplauskas.

Visiems aukotojams, parėmusiems “Lietuvių
Dienas”, nuoširdus **AČIŪ!**
Redakcija ir A. Skirius — Leidėjas

Atsiųsta paminėti:

A. Baranauskas, **Profesorius Rakūnas.**
Romanas. Išleido Nida, Londone, 1988. 230
psl. Kaina JAV — 12.50 dol.

Genrikas Songinas **Vilniaus krašto legendos.**
Išleido Linas Raslavičius, 1988. 128 psl.
Aplankas ir vinjetės dail. Ramintos Lapšienės.
Kaina — 8 dol.

Lietuvių Muzikinės Veiklos Vaizdas Žurnale “Lietuvių Dienos”. 1950—1987.

627 nuotraukų ir straipsnių rodyklė. Išleido Li-
tuanistikos Tyrimo ir Studijų Centras, Chicago
1988. Paruošė Kazys Skaisgirys.

Juozas Urbšys ATSIMINIMAI, 164 psl.
Redagavo Pilypas Narutis. Tautos Fondo
leidinys, 1988 m. Kaina, plastikiniais viršeliais,
— 7 dol.

*Juozo Urbšio, paskutinio nepriklausomos
Lietuvos užsienio reikalų ministro, at-
siminimai, rašyti pavergtoje Lietuvoje, per
pogrindinius šaltinius pasiekė laisvąjį pasaulį
1988 m. balandžio mėn.*

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LIETUVIŲ DIENOS

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Boston, MA 02205—Baltic Associates LTD.
P.O. Box 1406 GMF
Tel.: (617) 269-4455
Gintaras Karosas, president

Chicago, IL—"Patria", "Gifts International".

Chicago, IL 60629—Balzekas Museum of Lithuanian Culture
6500 So. Pulaski Rd.
Tel.: (312) 582-6500
Knygyno vedėja p. Semėnienė

Chicago, IL 60629—D. Valentinaitė c/o "Sėklyčia"
2715 W. 71st Street
Tel.: (312) 476-1680

Cleveland, Ohio—Andrius Mackevičius

Detroit, Mich.—St. Anthony's Parish Library

Los Angeles—P. Domkus
Rochester, N.Y.—A. Sabalis
Waterbury, Conn.—"Spauda"
Woodhaven, N.Y.—"Romuva"

AUSTRALIJOJE

Lewisham — Msgr. P. Butkus
Norwood—K. Pocius
Adelaide, Edwardstown—A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda—F. Sodaitis
Mirren, S.A.—J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont.—A. Puteris
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que.—P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS (VOICE OF AMERICA)

Rytinė laida 6 val. 15 min. ryto Lietuvos laiku (10:15 vakaro Vašingtone) 31, 38, 42, ir 49 metrų bangomis.

Pirmoji vakarinė laida 18 val vakaro Lietuvos laiku (10 val. ryto Vašingtone) 20, 25 ir 31 metrų bangomis.

Antroji vakarinė laida 20 val. vakaro Lietuvos laiku (12 val. vidurdienį Vašingtone) 14, 15, 20 ir 25 metrų bangomis.

Šie laikai vasaros metu. Žiemos metu tiek Lietuvoje, tiek Vašingtone reikia laikrodį atsukti vieną valandą.

VOICE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES

Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
VLADAS GILYS, pirmininkas
Programų koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel.: (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima sekmadienio rytais nuo 10:30 iki 11:00
WBMD—750 Kilocycles
Šios programos vedėjai:
Albert J. Juškus—4515 Wilmslow Rd.
Baltimore, MD 21210 Tel. 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, MD 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo Valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, MA 02402
Telefonas: (617) 586-7209

CHICAGO, IL.

"Lithuanian-American Radio"
—Amerikos Lietuvių Radijo—
Sekmadieniais
nuo 7 val. iki 8 val. ryto
iš WCEV stoties 1450 AM banga
Programos vedėjai:
Anatolijus Šlutas
Anglų kalbos skyrelis:
Frances Šlutienė
2638 W. 71st St. Chicago, IL 60629
Tel.: (312) 778-2100

LIETUVOS AIDAI

Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio 8:30 val vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Programos vedėja:
Kazė Brazdžionytė
511 SO. NOLTON AVE.
WILLOW SPRINGS, IL 60480
tel.: (312) 839-2511

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMA

TĖVYNĖS GARSAI

Girdima sekmadieniais 6:00-7:00 val. vak.
Stotis WCPN, banga FM 90.3

Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas: (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas—Lithuanian Voice
WCAR—1090 BANGA LIVONIA

Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:

KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef.: 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIO VAL.

WPON — 1460 AM
Pirmadieniais ir penktadieniais nuo 3-4 val. vak.

Programos ved. Algis Zaparackas
Bendradarbiai: Ant. Zaparackas, Algis Lapšys, Edv. Skiotys.

2222 Franklin Rd.
Bloomfield Hills, MI 48013

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM

Kiekvieną sekm. 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A. Dragūnevičius
132 Wellington Dr., Farmington, CT 06032
Tel.: (203) 677-8567

Pranešėjai:

Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir
Longinas Kapeckas
ižd. Alis Simonaitis

HOT SPRINGS, ARK LITHUANIAN BROADCASTING SPA

"LEISKIT Į TĖVYNĘ"

Lithuanian Broadcasting SPA

PROGRAM DIRECTOR
SALOMEJA ŠMAIŽIENĖ
PROGRAM EVERY SUNDAY — 7:00 AM
KIXT AM 1420

204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71913
Res. Telephone (501) 321-9641

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT—730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
PROGRAMOS VEDĖJAI:
Povilas ir Gertrude Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMAI" radijo val.
girdima kas ketvirt. iš WNYM stoties
New Yorke, nuo 7-8 v.v. 1330 AM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania"
programos kas sekm. nuo 1:05 iki 3:00
val. p.p. iš Seton Hall Universiteto stoties
89.5 FM — banga

Direktorius — dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel.: (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"

Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto iš WNWK stoties 105.9 FM banga

ROMAS KEZYS
217-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (718) 229-9134

ROCHESTER, NEW YORK

DAINOS AIDAS

Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
stotis WZZI-FM 91.5 mc

IŠLAIKO LIETUVIŲ RADIO KLUBAS

Klubo valdyba: Al Gečas, pirm., R. Kirsėinas, vicepirm., J. Krokytė, sekr., Rūta Ilgūnaitė, ižd., L. Laukaitienė, narė
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda

"LIETUVOS PRISIMINIMAI"

Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO — 1240 AM

Vedėjas: ANTANAS PALIULIS

33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
tel.: (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis — Banga 1410

Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q., Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Isteigta 1951 m.
Sekmadieniais 2:00 iki 2:30 val. po pietų
iš CHIN stoties. Banga 100.7 FM

Programos vedėja:
Violeta Simanavičiūtė-Laurinavičienė
51 Patricia Dr., Toronto, Ont. M4C 5K2,
CANADA
Telefonas:(416) 690-3416

ROMA, ITALIJA

ROMOS RADIJAS

Transliuojamas kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis

Vedėjas; Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIJA

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų

Vedėjas: Kun. V. Kaziūnas

Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

